

„Југославија се распадна, војната заврши – а скоро ништо не е средено.“¹ Ова се воведните зборови на Матијас Руб во неговата книга „Балкан транзит“ од 1998 година. Во оваа книга, издадена пред десет години, Руб се осмелува да го насочи погледот кон иднината и сака да го претстави денешниот однос кој што го имаат бившите непријатели Германците и Французите, да им служи како пример на народите од Балканот. Според мислењето на македонскиот министер за надворешни работи, решавањето на косовското прашање ќе стави крај на процесот на поделба на Југославија. Останува да се надеваме дека има право во тоа, затоа што со идниот статус на Косово можеби Балканот ќе добие нов изглед, но тоа нема да биде гаранција дека тој изглед ќе остане таков. И кога и најпромишлените политичари би работеле на оваа тематика, секогаш ќе има поединци и групи кои што своите интереси ќе ги стават на прво место, пред идеалите за заеднички и мирољубив живот. За жал!

Ова издание зборува за тоа што се случува сега и овде. Преговорите меѓу Приштина и Белград, или

преносот на Тројката, ги преплавуваат вестите и нестрпливо се чека 10 декември. Досега не беше јасно дали воопшто со овие преговори нешто ќе се постигне, затоа што позициите се премногу статички. Во доцното лето 2000 година, на плоштадот од Ораховац (на албански Раховец) во Косово, лично го слушнав Ибрахим Ругова како зборува дека независноста на Косово ќе биде решение за сите проблеми. Толпата го поздравил со бурен аплауз, но никој не размислуваше за искажаните зборови. И денес сè уште, ми се чини, овие зборови се закон за косовските политичари. Дека и после осмата година од интервенцијата снабдувањето со електрична енергија и вода функционира спорадично, а економскиот развој едвај се влече, сето тоа му се префрла на УНМИК. Меѓународната заедница бара слободен и демократски поредок со економска и социјална стабилност, а другите едноставно само независност, а тоа е скоро неурамнотежено!

„Бедата на Балканот и пред сè на Југославија се состои во зачувување на стабилноста на подолг период само по цена на угнетување. Само при владеењето на тугите сили,

¹ Mathias Rüb, Balkan Transit, Виена, 1998, стр. 5.

како што се Османлиите и Хабзбурговците, беше остварен регулиран однос.“² Суров заклучок, но, гледајќи ги последните 150 години нанзад, се потврдува. Балканизрањето се промовира со еден негативен предзнак низ Западна Европа, нешто од што би требало да се има страв и покрај тоа што не сме биле на тоа место. Сепак, од времето на Бизмарк, за кого Балканот не бил вреден ни за „гнила коска на померски гренадинец“,³ се случија многу нешта, особено во последните години се разви преодно општество во насока на демократијата и пазарната економија. Започнат е еден

процес кој што не може да се сопре, во една држава побрз, во друга побавен, но и во двата случаи се работи за еден постојан процес со само една цел: постанување на рамноправен член на Светската заедница, ЕУ и НАТО.

Чехословачкиот претседател во 30-тите години на овој век изјави дека Англичаните и Американците ослободувањето на многубројните мали нации и формирањето на мали држави го гледале како мачно политички и јазично балканизирање. „Но, преку слобода и демократизација се уништува балканизирањето.“⁴

² Исто тука, стр. 13.

³ Цитат на Бизмарк при неговиот говор на Берлинскиот конгрес 1878 година. Еден померски гренадинец бил војник од пруската провинција на Источното Море. На овој војник му се доделува комплиментот на храброст, но и на извесна глупост.

⁴ Карел Чапек: Разговори со Томаш Г. Масарик, Минделхајм, 1990, стр. 77, фн.

СОДРЖИНА / CONTENTS

Вовед

Улрих Клепман

Introduction

Ulrich Kleppmann

Новиот изглед на Балканот/ BALKANS' NEW LOOK

Косово 9

Клаудија Нолте

Kosovo

Klaudija Nolte

Хрватска пред избори:

Дали ХДЗ го губи чекорот? 13

Христијан Шмиц

Croatian Before Elections

Is HDZ Loosing the Step?

Hristijan Smitz

Европската комисија ги оценува напредоците на

Бугарија и на Романија 19

Штефани Рикарда Рос

The European Commission Evaluates the Progress of

Bulgaria and Romania

Stefani Rikarda Ros

Одложена и нерешена:

Реформата во полицијата во Босна и Херцеговина 25

Кристина Катерина Краузе

Delayed and Unsolved

The Police Reform of Bosnia and Herzegovina

Kristina Katerina Krauze

Холограф над Балканот 29

Ана Чупеска

Holograph Over the Balkans

Ana Cupeska

Nation Building and Democracy
Key Factors for Peace in the Western Balkans 35

Ulrich Kleppmann

Развој на националната свест и демократијата:
Клучни фактори за мирот во Западен Балкан

Улрих Клепман

Актуелно / CURRENT

No Alternative to Regional Partnership
The Inevitability of Cooperation in the Balkans 41

Edvard Mitevski

Нема алтернатива за регионалното партнерство:
Неизбежна соработката на Балканот

Едвард Митевски

Меѓународни организации /
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

From Stability Pact to Regional Co-operation Council - the Common
Goal of a Strong and Sustainable Regional Co-operation 47

Erhard Busek

Од Пактот за стабилност до Регионален совет на соработка -
заедничката цел на силната и постојана регионална соработка

Ерхард Бусек

Предизвици и перспективи /
CHALLENGES AND PERSPECTIVES

In the Public Eye: Protecting Privacy in a Forthcoming Balkan
Surveillance Society 53

Kiril Nejkov

Во центарот на јавноста: Заштита на јавноста во идното
балканско набљудувачко општество

Кирил Нејков

Парламентот и заедницата 63

Aleksandar Spasenovski

The Parliament and the Community

Aleksandar Spasenovski

Македонија и ЕУ /
MACEDONIA AND EU

**Краток преглед на состојбата на верските слободи и права
во Република Македонија 69**

Ненад Марковиќ

**Short Overview of the Freedom of Religion and Rights
in the Republic of Macedonia**

Nenad Markovic

Портрет / PORTRAIT

Папа Бенедикт XVI 79

Киро Стојанов

Pope Benedict XVI

Kiro Stojanov

Рецензии / REVIEWS

**Надворешната политика на Република Македонија
низ годините од осамостојувањето 83**

Марјан Јованоски

**Macedonian Foreign Policy throughout the Years of the
Independence**

Marjan Jovanoski

Документи / DOCUMENTS

Republic of Macedonia and EU's Instrument for Pre-accession 87

Kostadin Kus-Ivanov

Република Македонија и инструментите за пред-пристап на ЕУ

Костадин Кус-Иванов

**За авторите /
ABOUT THE AUTHORS 95**

Списание за политичко-општествени теми

Magazine for Political and Societal Issues

Издавач :
Улрих Клепман
Уредници :
м-р Дане Талески
м-р Сандра Кољачкова
м-р Мери Ангелеска
м-р Ненад Марковиќ
м-р Иван Дамјановски
м-р Владимир Божиновски
Гоце Дртковски

PUBLISHER:
Ulrich Kleppmann
EDITORS:
Dane Taleski M.A.
Sandra Koljackova M.A.
Meri Angeleska M.P.S.
Nenad Markovic M.A.
Ivan Damjanovski M.A.
Vladimir Bozinovski M.A.
Goce Drtkovski

Адреса :
Фондација „Конрад Аденауер“
ул. Максим Горки 16 кат 3
МК - 1000 Скопје
Тел.: 02 32 31 122
Факс: 02 31 35 290
E-mail: kas@kas.com.mk
Internet: www.kas.de

ADDRESS:
Konrad-Adenauer-Stiftung
ul. Maksim Gorki 16/3
MK - 1000 Skopje
Phone: 02 32 31 122
Fax: 02 31 35 290
E-mail: kas@kas.com.mk
Internet: www.kas.de

Институт за демократија
„Societas Civilis“ Скопје
ул. Митрополит Теодосиј Гологанов 59/1/6-13
МК - 1000 Скопје
Тел./Факс: 02 32 17 080
E-mail: contact@idscs.org.mk
Интернет: www.idscs.org.mk

Institute for Democracy
"Societas Civilis" Skopje
ul. Mitropolit Teodosij Gologanov 59/1/6-13
MK - 1000 Skopje
Phone/fax: 02 32 17 080
E-mail: contact@idscs.org.mk
Internet: www.idscs.org.mk

Македонска асоцијација на политиколози
E-mail: map@yahoogroups.com

Macedonian Political Science Association
E-mail: map@yahoogroups.com

Печат:
Винсент графика
Дизајн:
Натали Николовска
Организација:
Даниела Трајковиќ
Техничка подготовка:
Пепа Дамјановски
Превод:
Марија Мицевска - Кокаланова
Лектура:
Михаил Лопарски

PRINTING:
Vinsent grafika
DESIGN:
Natali Nikolovska
ORGANIZATION:
Daniela Trajkovic
TECHNICAL PREPARATION:
Pepi Damjanovski
TRANSLATION:
Marija Micevska - Kokalanova
PROOF READING:
Mihail Loparski

Ставовите изнесени во списанието не се ставови на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и Институтот за демократија „Societas Civilis“ Скопје, туку се лични гледања на авторите. Издавачите не одговараат за грешки направени при преводот.

The viewpoints expressed in the magazine are not the viewpoints of the Foundation „Konrad Adenauer“ and the Institute for Democracy "Societas Civilis" Skopje. They are personal views of the authors. The publishers are not liable for the translation errors.

Списанието се издава 4 пати годишно и им се доставува на политичките субјекти, државните институции, универзитетите, странските претставништва во Република Македонија.

The magazine is published 4 times a year and it is distributed to political subjects, state institutions, universities and foreign representatives in the Republic of Macedonia.

КОСОВО

Клаудија Нолте

Со повторното воспоставување на разговорите на Контакт групата меѓу Белград и Приштина, од 1 август преговорите за идниот статус на Косово преминуваат во следната рунда. Притоа, Контакт групата ќе ја претставува една тројка, која ќе се состои од САД (специјалниот претставник Франк Визнер), од ЕУ (претставникот Волфганг Ишингер) и од Русија (претставникот Александар Боцан Харченко). Никој не полага голема надеж дека ќе се постигне решение при преговорите. И претходно, специјалниот преговарач Ахтисари достави опширен план за решавање на конфликтот и на прашањето за статусот како резултат на преговорите кои траеја подолго од една година. Него ќе го прифатат косовските Албанци, иако некои делови не баш со задоволство. Но, српската преговарачка страна решително го одби планот. И затоа што Русија заведе став дека новата резолуција на ОН, која треба да го реши статусот и ќе ја замени сегашната резолуција 1244, мора да биде праведна за двете страни, сите обиди за нова резолуција на ОН беа неуспешни.

Решавачка точка е прашањето за статусот. За Србија не доаѓа предвид ниту едно решение кое на кој било начин ќе доведе до независност на Косово, а со тоа и до

промена на нејзините граници. Тоа истото важи и за Косово, само во обратната смисла. Не би се прифатило решение кое на крајот нема да заврши со независност. Со ваква позадина не може да се очекува решение со преговорите. Нема простор за преговори. Претставата дека ставот на Србија би можел да се омекне, ако на повидок има побрзо приближување до ЕУ, е сосема погрешна. Поврзувањето на овие две теми ја става Србија пред алтернатива: Косово или ЕУ. Како се поделени мнозинствата во населението по однос на ова прашање е нејасно. Но, сигурно е дека во сегашниот парламент мнозинството е единствено, имено, тоа е за Косово.

На 10 декември тројката треба да му поднесе извештај на генералниот секретар на ОН Бан Ки-Мун. Бројот на можните резултати е ограничен. Дека двете страни, Белград и Приштина, ќе се договорат е неверојатно. Исто така, нема показател дека Русија сега ќе го промени својот став. Останува само уште размислувањето за поделба на Косово, со тоа што мнозинството српски области на север би останале во Србија, и евентуално Прешевската Долина би се припоила кон Косово како израмнување. Во политичкиот Белград имаше одвреме навреме наговестувања дека

дури би можело да се преговара за еден таков пат. Во реакцијата на една изјава на германскиот пратеник Ишингер, како член на тројката, дека секое решение е можно што би го прифатиле двете страни, имаше јасни негирања за таквиот пат, и тоа не само од Косово туку и од Белград. Со тоа се чини дека сите можни патишта се блокирани. Белградската влада си го одзема секој простор за преговори.

За Косово тоа би можело да значи дека веќе наскоро ќе треба да си го бара својот пат, со надеж дека по него ќе тргнат и САД и Европа. Трпението ќе трае можеби до 10 декември, тогаш во догледно време ќе се прогласи за независно – во најмала рака ова сценарио не треба да се исклучи. Американците не оставија место за сомнеж дека би го признале Косово. За ЕУ овој пат е покомплициран, затоа што по ова прашање, за независноста на Косово нема едногласност. А единството на ЕУ би било повеќе од пожелно. На Европејците исто така не би требало да им биде сосема сеедно на која правна основа би била активна една ЕУ-мисија во Косово. Планот на Ахтисари за тоа предвиде нова ОН резолуција. Во која мера резолуцијата 1244 ќе ја има својата легитимација, исто така треба да се објасни, затоа што таа е основата за ангажманот на УНМИК и на КФОР. И покрај сè, можно е на крајот да се најде мнозинство на ЕУ-држави членки, кое ќе го признае Косово, за да се стави крај на статусот кво и на заканувачкото насилство таму.

Во Косово, освен правните прашања улога имаат, пред сè, сосема практичните прашања кои се таму:

како да се подобри животната ситуација на луѓето во Косово и како да се биде сигурен дека насилството нема одново да избие. Дали преку овој пат побрзо, отколку до сега, ќе се создадат демократските стандарди, како што ги предвиде резолуцијата 1244 како предуслов за решавање на статусот, ќе мора допрва да се покаже. Моментално има подготовки за изборите на сите нивоа. Политичките партии се согласија изборите да ги одржат во 2007 година, за политички одговорните лица да имаат легитимност. Последните парламентарни избори беа во октомври 2004, во време кога суштинските одлуки ги носеше УНМИК. Тоа значително се промени во изминатите месеци. Треба да се тргне од тоа дека прашањето за статусот ќе игра улога при изборната кампања. Притоа во целта нема разлики меѓу партиите. Напротив, на партиите би можело да им биде упатено прашањето како сакаат да постигнат независност под сегашните услови. Тогаш, новата влада одвај ќе може да ги избегне изјавите во изборната кампања по оваа одлучувачка точка.

Како би реагирала Србија во случај на унилатерално признавање на Косово, може само да се спекулира. Објавувањата за косовската тема од претседателот и од владата сè уште не даваат јасна слика. Има гласови, пред сè од Радикалната партија, кои велат дека под такви услови преговорите со ЕУ за спогодба за стабилизација и за асоцијација немаат повеќе никаква смисла. Исто така, дел од владата, а и премиерот Коштуница би можеле да го делат истиот став. За претседа-

телот Тадиќ и за неговата партија, за Демократската партија (ДС), тоа не доаѓа предвид. Како под вакви услови може да се одржи заедничка коалиција може само да се запрашаме. Сè уште има многу „би можело“ и „ако“ за да се опишат можните последици, кои би можеле да

бидат трагични за Србија. Во секој случај, се покажа дека уште минатата година доведе до политичко затишје во Србија, како последица на прашањето за статусот на Косово. Постои стравување дека така ќе биде и во следните месеци.

Abstract

With the renewal of the talks of the contact group with Belgrade and Pristina, since 1 August the negotiations for the future status of Kosovo entered into a new phase. The contact group will have three representatives from USA, EU and Russia. However, the negotiations are in a deadend since Serbia qualifies the independence of Kosovo as out of the question, and Prishtina does not accept any other solutions. The contact group should submit the report to the secretary general of UN Ban Ki-Mun (on 10 December). The possibility of an agreement between Belgrade and Pristina is almost impossible. Another solution is Kosovo to be divided and northern Kosovo to become an integral part of Serbia on one side, and Presevo valley in South Serbia to be annexed by Kosovo on the other.

Хрватска пред избори: Дали ХДЗ го губи чекорот?

Христијан Шмиц

Партии	Пулс	Промоција плус	Избори 2003 г.
ХДЗ	23	22,2	43,42
СДП	30	27,6	19,08
Народна партија	6,3	7,2	6,80
Десна партија	9	7,5	5,27
Селанска партија со социјаллиберали	5	8,2	
Партија на пензионерите	7	5,9	1,97

Пет месеци пред парламентарните избори кои се очекуваат кон крајот на ноември, се чини дека владејачката ХДЗ наидува на дефанзива. Од најновите резултати од анкетите може да се види дека од пред само неколку месеци општо очекуваната победа на шефот на партијата и на владата Иво Сандер, нема да дојде сама по себе. Се навестува ли во Хрватска политичка промена?

Нов тренд?

Во текот на целата измината година ХДЗ и СДП во однос на гласачката наклонетост беа тесно една до друга на ниско ниво. Ако се следат вредностите на малкуте анкетни институти кои важат за сериозни (ПУЛС и Промоција плус), тогаш ХДЗ во суштина со меѓу 23 и 25% од гласовите беше на прво место – некојпат повеќе, некојпат помалку тесно следена од опозициските социјалдемократи.

Помалите партии се наоѓаа секогаш видливо под 10%, додека процентот на неодлучените гласачи беше меѓу 35 и 40%. Во мај СДП за првпат го презема водството во анкетите и овој тренд се стабилизираше во јуни. Сега, двата водечки демоскопски институти ја покажуваат следната слика, при што – како и постојано во хрватските анкети – процентот на испитаниците без мислење е изоставен (види табела горе).

Податоците покажуваат дека владејачката ХДЗ мора да го прифати фактот дека опозициската СДП моментално е пред неа што се однесува до наклонетоста на гласачите. Како можеше да дојде до тоа? Може ли од моменталната слика да се развие долгорочен тренд? СДП изминатите месеци успеа малку да се оддалечи од негативниот постојан имиџ на немање концепт и на внатрешна раскараност, имиџ со кој мораше да живее уште од изборниот пораз есента 2003 година. Овој

развој почна со почетокот на годината, кога стана познато дека претседателот на СДП и поранешниот премиер Ивица Рачан е тешко болен од рак. Неговата борба со болеста, болката што ја трпеше со држење достоинство за восхит, како тема владееше со медиумите сè до неговата смрт на 29 април и, според мислењето на набљудувачите, СДП можеше да профитира од ефектот на сочувство кај населението. Неподделеното внимание на јавноста и на медиумите ѝ беше обезбедено уште еден месец на партијата, која беше во потрага по нов партиски шеф. Притоа во СДП воопшто не дојде до меѓусебни караници, кои многумина ги очекуваа, туку четирите потенцијални наследници на Рачан се подложија на фер расправа која делуваше на јавноста и која, ако се погледне ретроактивно, бездруго може да биде оценета како позитивен придонес кон политичката култура во Хрватска. На крајот, во јуни Зоран Милановиќ, како најмлад од кандидатите, се наметна против своите конкуренти од старата постава на СДП. Со правникот и професионален дипломат, роден 1966 г., делегатите од СДП сосема свесно избраа ново лице за претседател; нов, паметен и неискористен политички талент треба да ја нагласи промената на имиџот на партијата и да ја овозможи политичката промена. За ХДЗ ненадејното искачување на социјалдемократите не беше изненадувачко. Конечно, од средината на 2006 година тие му ја препуштија на политичкиот конкурент играта во медиумската арена, за да не бидат принудени да водат предвремена предизборна битка. Разболувањето

на Ивица Рачан и прашањето за неговиот наследник присилно ја ставија СДП во фокусот на медиумите. Стратегијата на ХДЗ, наспроти тоа, пак, се состоеше да почека и со предизборната битка да започне дури наесен. (Официјалната изборна кампања во Хрватска законски е ограничена на еден месец.)

Најновите бројки од анкетите изнудија промена на стратегијата: ХДЗ премина во офанзива и ја започна предизборната кампања со големиот партиски конгрес на 30 јуни.

Стратегијата на ХДЗ

Ако денот на партијата минатиот викенд требаше да воведо пресврт на расположението во хрватската јавност, тогаш тој може да се оцени како етапна победа, според едногласното мислење на сите набљудувачи – иако тоа ќе се одрази во анкетите дури на почетокот на септември, поради одморите. Околу шест илјади и петстотини делегати и гости присуствуваа на впечатливиот спектакл со американското обележје, кој беше поддржан од неочекуван број проминентни уметници и спортисти. За премиерот Санадер тоа беше перфектна сцена да се претстави како суверен и успешен шеф на партијата и на владата. „ХДЗ знае“, „ХДЗ знае како одат работите“, со ова воведно мото Иво Санадер укажа на успехите на неговата партија на крајот на еден легислативен период:

- почетокот и успешниот тек на преговорите со ЕУ, како и претстојната покана за членство во НАТО,

- исплаќањето на долговите на државата кон пензионерите,
- создавањето на 85.000 нови работни места,
- зголемувањето на бруто домашниот производ на речиси седум проценти,
- понатамошната изградба на сообраќајната инфраструктура,
- најновите спектакуларни успеси во сузбивањето на корупцијата и многу повеќе.

Укажувањето на постигнатите успеси е дел од стратегијата за изборната кампања на ХДЗ. Другиот дел, стана јасно, се состои од изборна програма, којашто повеќе ги презема отколку што ги побива досега познатите идеи и барања на политичките противници. Се поврзува во слоганот „три по седум“ и во суштина се однесува на следниве области:

- да се спроведат седум државно поддржани програми за развој (образование, животна средина, изградба на улична мрежа во регионите, довршување на проектите за автопатите, воспоставување водовод во секое домаќинство, изградба на гасовод и стабилно снабдување со енергија воопшто),
- трајно покачување на бруто домашниот производ за најмалку седум проценти годишно,
- намалување на невработеноста на седум проценти (сега квотата е меѓу 10,3 и 14 проценти).

Кон нив доаѓаат и други изборни ветувања како умерено зголемување на помошта за невработените, работна дозвола за пензионерите, осигурително технички олесувања

за младите работници, спуштање на возрастната граница на гласачкото право на шеснаесет години и специјална програма за понатамошна доквалификација за млади невработени лица. Во целина земено, партискиот ден од 30 јуни за ХДЗ беше успешен вовед на предизборната кампања, кој ги изненади и медиумите и политичките противници. Извештаите во печатот беа првенствено позитивни, а дури и весниците што се политички лево ориентирани известуваа неутрално. Либералните и социјалните елементи во говорот на Санадер беа позитивно забележани. На странските набљудувачи им падна во очи не само опуштената атмосфера на настанот туку и недостигот на претераниот национален патос од минатото. Се чини дека ХДЗ ја надмина медиумската дефанзива и претстави изборна програма која на политичките противници одвај им остава место за напади. Додека СДП го критикуваше единствено „шоу-карактерот“ на настанот, од другите делови на опозицијата, на пример од НХС која постојано особено ја критикува владата, дојде дури признание.

СДП или ХДЗ? Која партија има подобри изборни шанси?

На прв поглед се чини дека СДП моментално е во предност. Тука се податоците од анкетите кои за неа се поволни, тие имаат млад и динамичен нов претседател кој може да ја обедини и повлече со себе партијата и на кој се чини дека медиумите му се наклонети. И, конечно, има голем број потенцијални гласачи и гласачки, кај кои „еден нов човек“

може да разбуди надеж. Тука се мисли на отприлика две третини од хрватското население, кое поради високите даноци, високите животни трошоци и ниската заработувачка се чувствува исклучено од досегашниот напредок на земјата. Така, главниот дел од населението со просечна заработувачка од 650 евра нето и животни трошоци кои одвај се разликуваат од тие во Германија или во Франција, мора на некој начин финансиски да ги реши потешкотиите. Може да се разбере дека овие луѓе новото лице во политиката го врзуваат со нови надежи за самите себе.

Тука доаѓа и тоа што владата и ХДЗ, без разлика на објективниот биланс на успех на нивната работа, во последните години се бореше со негативен имиџ кај населението. И покрај понекогаш искривената слика, која означува постојан скандализирачки и персонализирачки печат за работата на владата, многу Хрвати од денешната реформирана ХДЗ сè уште ги паматат општествените потфрлувања и социјалните неуспеси, кои резултираа од првиот и далекусежен неуспешен бран на приватизација од крајот на 1990 во времето на Туѓман. Иако речиси секоја хрватска партија во минатото имаше делумно случаи на корупција и на непотизам, крајот на „ерата на Туѓман“ во јавноста своите сенки ги фрла, пред сè, на ХДЗ, што денес се покажува како јасен недостиг при конкуренцијата и целосно се инструментализира од страна на политичкиот противник.

И конечно, успехот и доминантноста на Санадер, на парадоксален начин имаат негативни последици за

имиџот на владата во јавноста: Хрватска со Санадер располага со политичар од меѓународен и за Хрватска историски формат, покрај кого останатите членови на кабинетот остануваат бледи. Со тоа владата на ХДЗ во медиумите и од страна на политичките противници се справува со постојан прекор дека таа е „One-Man-Show“. Хрватите имаат поделен однос кон својот премиер: имено, повеќето Хрвати го посакуваат повторно како шеф на владата, но, исто така, на листата на најнеомилените политичари тој секогаш зазема едно од првите места. Но, и СДП има свои слаби точки: прво, ХДЗ може да се утеша затоа што податоците од анкетите треба со внимание да се уживаат, тие почиваат на нејасни анкетни постапки и не се потврдиле преку подолг временски период. Повеќе тежи фактот што стратегијата со новото и неупотребувано лице на врвот на СДП има воочлива суштинска грешка: според волјата на водството на СДП, за функцијата премиер со Иво Санадер нема да се трка Зоран Милановиќ, туку оваа функција треба да ја преземе, така веќе одамна е одлучено во СДП, Љубо Јурчиќ, кој до неодамна беше непартиски професор по економија и поранешен министер за економија. Доколку ништо не се промени во оваа констелација, тогаш СДП на ХДЗ и на медиумите за време на изборната кампања ќе им понуди отворена битка и ќе се бараат одговори на непријатни прашања, коишто веќе беа нафрлани од некои новинари:

Зошто премиер треба да стане човек кој како министер за еконо-

мија веќе ја имаше својата шанса да ѝ даде на Хрватска усмерувачки перспективи за повеќе пораст и благосостојба и кој не знаеше да ги искористи? Зошто Милановиќ не се осмелува за позицијата премиер? Дали на еден технократ навистина може да му успее, како шеф на влада, Хрватска да ја води кон ЕУ?

Во секој случај, веќе може да се препознае дека СДП со нејзиниот де факто двоен врв нема да си направи никаква услуга. Дури и решавањето на оваа констелација би можело да е проблематично, затоа што би можело да даде повод за нови внатрешни разминувања кај социјалдемократите кои штотуку постигнаа мир. Старите кадри во СДП нема да сакаат да ја препуштат апсолутната моќ на нивната млада звезда.

Друга слаба точка на СДП е структурната слабост наспроти ХДЗ. Таа со преку 200.000 членови (50.000 од нив се во младинската организација) за хрватски односи има карактер на масовно движење со голем потенцијал за мобилизација. Така, ХДЗ, без разлика на претходните негативни предвидувања, дури и во нејзините најтешки времиња успеа да стане најсилната пратеничка група (на изборите во 2000 г., кога многу од нејзините приврзаници останаа далеку од гласачките куќи). Приврзаниците на СДП се проценуваат на околу 50–60.000 партиски членови.

Затоа, пак, хрватскиот изборен систем (за тоа наскоро ќе има извештај на www.kas.hr) ѝ оди во корист на ХДЗ, затоа што за изборниот успех повеќе одлучуваат мнозинствата во дванаесетте изборни

единици отколку поделеноста на гласовите ширум земјата. Бидејќи две од овие изборни единици, имено, „изборната единица“ на националните малцинства и „изборната единица“ на Хрватите од дијаспората, традиционално ги добива ХДЗ, тогаш ХДЗ загубите во гласови ширум земјата може да ги компензира, т.е. сè уште може да направи значителни предности. Добриот изборен резултат од 2003 г. во голем дел може да се должи на тоа, а и за есента 2007 г. ХДЗ во хрватскиот изборен систем има добар сојузник. Не без причина новиот претседател на СДП, Милановиќ, во секој случај безуспешно, се обиде потребното новелирање на хрватскиот изборен систем, кон кој во суштина се стремат сите партии и кој е неопходен за прием во ЕУ, да го спроведе уште во тековната легислатура.

Има уште една точка каде што ХДЗ е во предност наспроти СДП. Додека опозицијата за многу точки, и во однос на личните амбиции на поединечни протагонисти не е единствена, ХДЗ на национално ниво има најразлични коалициски опции. Тие поаѓаат од теоретска можност за голема коалиција преку веројатната варијанта на либерално-граѓански сојуз со ХСЛС и со ХСС (евентуално со вклучување на национално-конзервативните ХСП, на партијата на пензионерите и на претставници на националните малцинства), сè до една констелација која ја зема предвид лево-либералната ХНС. Последната е воопшто единствената партија која досега најавила одреден интерес за коалиција со СДП. Со тоа што логорот од СДП и ХНС од сегашна гледна точка не е

доволно мнозинство за успешно формирање на влада, сите адути сега се кај ХДЗ, дури и ако таа не биде најсилната партија.

Изгледи

Лошите анкетни вредности од изминатите два месеца изгледа ја потреса ХДЗ: изборната победа во ноември нема да дојде сама по себе.

Додека многу објективни аргументи одвај дозволуваат да се фрли сомнеж за новиот успех на ХДЗ, големиот број неопределени гласачи, незадоволни од нивниот квалитет на живот, будат несигурност. Нивното изборно однесување можно

е да не соодветствува на рационалните размислувања и на ХДЗ да му подготви непријатни изненадувања. За партијата во следните месеци уште поважно ќе биде да ги мобилизира своето членство и нејзината околина. Бидејќи на владата на ХДЗ не може да ѝ се префрли за тешки грешки и пропусти, дури и изборната програма прави да нема приговор од политичките противници, Хрватска ќе мора да се навикне на тоа дека претстојната изборна кампања нема да биде расправа за идеи и за програми. Следните месеци ќе покажат дали наместо нив личните обвинувања и непријателства ќе ги одредат политичките соочувања.

Abstract

As the election date is getting closer in Croatia, the results from the several polling agencies show that it is going to be a close battle between HDZ and SDP. HDZ lost its comfortable advantage, mostly because of the active media focus on SDP due to the death of its former leader and former Croatian Prime Minister Ivo Sanader. The new face – Zoran Milanovic that SDP has to offer to the public is a big advantage in the upcoming electoral race, but the fact that he is probably not going to be the potential Prime Minister, in case SDP wins the elections, is an occurrence that creates divided opinions in the Croatian public. On the other hand, HDZ has a very strong figure in the current Prime Minister, Ivo Sanader, and several other advantages such as the electoral model and the strong party base. Regardless of all, it seems that the winner of the upcoming parliamentary elections in Croatia will be decided in a very close political combat.

Европската комисија ги оценува напредоците на Бугарија и на Романија

Штефани Рикарда Рос

Европската комисија ги оценува напредоците на Бугарија и на Романија во областите реформа на правосудството, сузбивање на криминалот и борба против организираниот криминал и притоа ги допре болните точки на двете држави

1. Вовед

Европската комисија по приемот на Бугарија и на Романија вовеле постапка за соработка и за проверка на напредоците во овие земји во областа на правото и во сузбивањето на корупцијата и организираниот криминал. Оваа постапка предвидува, пред сè, Бугарија и Романија редовно да поднесуваат извештај за нивните напредоци во однос на исполнувањето на условите коишто Комисијата им ги постави во 2006 година (таканаречени „Benchmarks“). Кон овие услови за Романија се вбројуваат: 1) обезбедување транспарентна и ефикасна правна постапка, особено со подобрување на способностите и на одговорностите на Највисокиот совет на градска управа (CSM), како и надгледување на последиците што ги има новиот поредок на граѓански и казнен процес; 2) создавање национална служба за интеграција, која ќе ги проверува имотните сос-

тојби на носителите на служби; 3) продолжување на истрагите на големите случаи на корупција; како и 4) понатамошни мерки за превенција и за сузбивање на корупцијата, особено во областа на месната управа. За Бугарија Комисијата постави слични услови: 1) промени на уставот, за да се отстранат нејаснотиите во однос на независноста и одговорноста на правниот систем; 2) обезбедување на транспарентна и ефикасна правна постапка со изгласување и спроведување на нов правен закон, како и на нов поредок на граѓански процес; 3) подобрување на професионалноста, одговорноста и ефикасноста на правосудството; 4) подобрување на правниот третман на големите случаи на корупција; 5) понатамошни мерки за превенција и за сузбивање на корупцијата, особено во областа на месната управа; како и 6) спроведување на стратегија за сузбивање на организираниот криминал.

На 27 јуни оваа година Европската комисија ги објави нејзините први, со напнатост очекувани, извештаи за напредоците на двете земји при исполнувањето на „Benchmarks“. Бугарија и Романија го избегнаа активирањето на заштитните клаузули од кое стравуваа. Но, во однос на двете земји Комисијата

заклучи дека напредоците во областите правосудство, сузбивање на корупцијата и сузбивање на организираниот криминал не се доволни. Таа најави дека грижливо ќе ги следи и ќе ги придружува Бугарија и Романија уште една година. Главната критика во извештајот за Бугарија се однесува на силните недостатоци при сузбивањето на организираниот криминал, особено на недостигот на казненоправно следење и санкционирање на наранчаните убиства (повеќе од 155 од 2000 г.); во случајот на Романија главната критика се однесува на однесувањето на романското правосудство со големите случаи на корупција, од кои до сега многу мал број завршиле со пресуда.

Во извештаите Комисијата нагласува дека во Бугарија, како и во Романија, се неопходни темелни промени од органска природа за да се изгради независен, непартиски правен и управен систем и да се одржува. Предуслов за тоа е долгорочен политички ангажман, како и решително спроведување на досега донесените закони, акциони планови и реформски програми. Со тоа, Комисијата ја допре болната точка на бугарската и на романската држава и на нивните општества: со делумно исполнување на условите не се завршени работите. Многу повеќе, Комисијата во двата извештаја со право опоменува:

„The structural changes which are needed impact on the society at large and require a step change which goes much beyond the mere fulfillment of the benchmarks. This requires a strong long term commitment by Bulgaria (Romania) and can only be successful

if the strict separation of the executive, legislative and judicial power is respected, and if stable political conditions and commitment are in place.“

2. Извештаите во детали

Во извештаите за напредок, Комисијата детално има претставено дали, т.е. ако имало тогаш кои мерки ги презеле Бугарија и Романија за да ги исполнат условите, како и тоа дали овие напори биле доволни. Во случајот на Романија, Комисијата како начелно позитивни напредоци ги оценила: подобрувањата во однос на унифицирањето на судските одлуки, кои ќе бидат отежнати како и секогаш со чести промени на законот – делумно условени и од правната реформа; работата на Највисокиот совет на градска управа (CSM), што се однесува на спроведувањето на акциониот план на CSM од 2006 г., особено во однос на унифицирањето на судските одлуки; пристапот на судиите кон судските одлуки; работата на Националниот институт на градска управа во однос на тренинзите за судии и за јавни правобранители; работата на модифицирањето на поредокот за граѓанскиот процес и донесувањето на закон за создавање на национална служба за интегритет (ANI). Комисијата навела и повеќе области во кои напредоците се недоволни, како и претходно, а делумно се дури и загрижувачки. Тука спаѓаат, меѓу другото, персоналната структура, т.е. персоналната политика во правниот систем, особено намалувањето на критериумите за поставување судии, за да се заземат ис-

празнети места; неунифицирани судски одлуки во областа на имотната реституција; конфликтите на интерес што притоа настануваат, дека членови на Највисокиот совет на градска управа истовремено имаат водечки позиции во суд или во канцеларија на јавното обвинителство, како и стандардите кои CSM ги употребува во однос на етичката постапка и на одговорноста на своите членови, и – како недостаток кој најмногу тежи – односот на правосудството кон големите случаи на корупција, поточно кажано, натпросечно големиот број прекинувања на постапките и од тоа условениот мал број пресуди.

И Бугарија не помина подобро од Романија. Напротив: коментаторите на Бугарија гледаат како на проблематично дете. Во својот извештај, Комисијата доаѓа до резултатот дека бугарските служби и институции покажуваат волја да ја завршат правната реформа и да го отстранат системот на корупција и на организиран криминал. Докази за тоа се донесувањето на важни уставни промени за засилување на независноста и на одговорноста на правосудството; подобрувања во однос на постапката за избор и евалуирање на градските власти, како и суштински напредоци за превентива и сузбивање на корупцијата на границите и на локално ниво. Но, како и порано има недостиг од спроведување на добрите намери, закони и програми во практиката. Комисијата најде посебни недостатоци во Бугарија, меѓу другото, во следните области: судскиот однос кон големите случаи на корупција, недо-

стигот од создавање правен инспекторат на Највисокиот правен совет како највисока институција за надгледување, надлежна за прашања кои се однесуваат на интегритетот на правото и, како најголем недостаток – недоволни напредоци во поглед на сузбивањето на организираниот криминал, особено недостиг на прогонување и санкционирање на наранчаните убиства.

3. Оценување и изгледи

Во своите извештаи, Комисијата користеше јасен јазик, иако многу пораки се читаат само меѓу редови. Поради тоа таа беше исмевана, пред објавувањето на извештаите, од комесарот за право Фратини, како и од романскиот комесар Орбан и од бугарскиот комесар Кунева, кои сметаа дека критиката би морала да биде поумерена. Повеќето од членовите на Комисијата возвратија со размислувањето дека извештаите за напредок мора да бидат објективни, затоа што во спротивно процесот на проширување би изгубил од веродостојноста. На крајот, Комисијата дојде до компромис: текстот на сега објавените извештаи на некои места отстапува од претходните форми, кои беа појасна критика за различни аспекти.

Првобитните размислувања на Фратини и на неговите колеги би можеле да почиваат на тоа дека извештаите на повеќе места, директно или индиректно, се однесуваат на конкретни политички настани од изминатите месеци во Бугарија и во Романија и оттука гледаат можна опасност за продолжување на процесот на реформи, т.е. стравуваат

дека овие настани особено негативно би се одразиле на сузбивањето на корупцијата. Во случајот на Романија, извештајот набројува изрично ослободување од криминал при измама на банка, намерата на парламентот да го намали максималното траење на казненонправните истражувања, како и барањето за отпуштање на еден водечки член на службата за антикорупција (DNA). Со последниот пример Комисијата мисли на барањето на романскиот министер за правда кој ја врши службената должност да го отпушти заменикот генерален јавен обвинител од DNA, што и во Романија и надвор од неа би предизвикало голем протест. Исто така, и персоналните промени во Министерството за правда (меѓу другото, повлекувањето на високи соработници како продолжение на овој инцидент) ѝ даваат на Комисијата предмет за размислување.

Медиумите реагираа различно на извештаите за напредокот во двете земји. Забележителни се коментарите во „The Times“ и „The Independent“. Двата весника ја критикуваат Комисијата дека зборува премногу благо, и тоа особено за Бугарија. Така, „The Times“ во својата статија со наслов „Silence over corruption and killing is helping nobody“, прашува уште колку убиства на бугарски политичари мора да се случат пред Европската комисија да донесе навистина критичен извештај. Комесарот за правни работи Фратини го оправда јазикот на извештаите со тоа дека Комисијата политичката одлука ја донела со цел да воспостави рамнотежа по-

меѓу проблемите напишани во извештаите и поддршката на двете земји.

Според видувањето на „The Times“ оваа изјава ја покажува дилемата која се крие во ЕУ:

„The EU admitted the two countries, the poorest in the Union, and the most troubled by their legacy of Communism, before they were ready in any ordinary sense of the word. Now that they are in, and inching forward (if it all) towards the standards the EU requires of its members, what can it do about it?“

Бугарскиот претседател Георги Парванов, врз основа на податоците од „Reuters“, ја правдаше својата земја: „Ние сме член на еден блок, член кој стриктно и коректно ги исполнува своите обврски. Се надевам дека Брисел на одговорен начин ќе го набљудува нашето однесување.“

„The Times“ со своето прашање го погоди вистинското место. Ожалостени ќе бидат помалку Бугарија и Романија, туку повеќе кандидатите за прием, пред сè Хрватска. Како излез од дилемата, во која се Бугарија и Романија, Комисијата гледа само можност за соработка на сите актери: за обезбедување на ефективна правна реформа, како и на успешно сузбивање на корупцијата и на организираното злосторство на сите нивоа, неопходна е соработка на Комисијата, Бугарија и на Романија, како и на останатите земји членки на ЕУ. Првобитното значење што го имаше принципот на правна држава за Европската Унија нуди таква соработка.

Апелот со позадината на позиционирање на повеќе држави-членки

на ЕУ за најновите развои во Романија е значаен: некои држави-членки, меѓу другите, Германија, Велика Британија и Данска, минатите недели имаа став дека дел од ЕУ-мониторингот претставува и посилено надгледување на развојот во Романија со поединечни дипломатски мисии. Тие оваа позиција јасно ја изразија, меѓу другото, со учество на една седница на Највисокиот совет на градската управа. Ситуацијата во Романија суштински се разликува од таа во Бугарија: Комисијата исто така и во случајот со Бугарија бара засилена соработка на сите актери. Државите членки во однос на Бугарија се држат значително повлечени. Двата начина на однесување наидоа и на позитивна и на негативна критика во земјите: во Бугарија многу невладини организации жалат што странските актери не вршат

поголем притисок на земјата. Во Романија државните институции и здруженијата на правници бурно реагираа на однесувањето на странските мисии. Тие тоа го оценуваат како недозволено мешање во внатрешните работи на една суверена држава-членка на ЕУ. Останува да се почека како поединечните земји членки на ЕУ ќе се однесуваат во Бугарија и во Романија во следната година. Комисијата продолжува со механизмот на проверка, сè додека Бугарија и Романија задоволително не ги исполнат сите критериуми. Според сегашната состојба на овие земји тоа може да трае уште неколку години. Следниот детален извештај на Комисијата е најавен за средината на 2008 година.

Букурешт, 28 јуни 2007

Abstract

The evaluation of the progress of Romania and Bulgaria by the European Commission in the fields of judiciary, fight against the corruption and and fight against organized crime, has brought many dilemmas in regards to the progress of the two countries in the respected fields. Both countries show many flaws, both systematic and in regards to individual cases. While Bulgaria is getting negative grades on organized crime issues and the unresolved murder cases, Romania is being criticized on the functioning of the judiciary and the often unclear outcomes concerning trials on big corruption cases. The next report of the Commission is in 2008, until when Bulgaria and Romania are given sufficient time to show progress in these fields.

Одложена и нерешена: Реформата во полицијата во Босна и Херцеговина

Кристина Катерина Краузе

Согласноста за реформа на територијално и етнички поделената полиција на Босна и Херцеговина беше еден од условите на ЕУ за започнување на преговорите за спогодба за стабилизација и асоцијација (ССА) есента 2005 година, првиот и одлучувачки чекор на земјата на патот кон ЕУ. Иако ССА е подготвена за потпишување уште од почетокот на 2007 година, реформата во полицијата е повторно таа која му стои на патот на потписот на ЕУ. Компромисот од 5 октомври 2005 година се покажа безвреден, но тој сепак предвиде првенствено создавање на гремиум за договарање на деталните прашања и спроведување на прописите во рок од пет години и со тоа го одложи решението. Во меѓувреме трет висок претставник се обидува да ја унифицира полицијата. Мирослав Лајчак, кој на 1 јули ја презема службата од Христијан Шварц Шилинг, е внатрешнополитички ослабен од акутната завршна дискусија на Канцеларијата на високиот претставник (ОНР). Двојната криза на Босна и Херцеговина, окарактеризирана од внатрешнополитичката стагнација и непријателската реторика од април 2006 година и несогласноста на меѓународната заедница, се чини дека се засилува.

Денес, како и пред две години, станува збор за три начела кои треба да се запазат при реформата: 1. пренесување на сите легислативни и буџетски надлежности на целото државно ниво; 2. никаква политичка вмешаност во секојдневната полициска работа; 3. одредување на функционални полициски окрузи врз основа на технички критериуми на полициската работа. Овие таканаречени „ЕУ-критериуми“ следат една јасна политичка цел, имено, засилувањето на целата држава, дури и кога прашања за делотворноста и ефикасноста ќе бидат ставени на преден план. Така, реформата виси поради постоечката државна структура и нејзиниот повторувачки неуспех ја открива дилемата на државата Босна и Херцеговина (БиХ).

Главната пречка за напредок се наоѓа, како и секогаш, во поделеноста и во недостигот на единствена визија на државата. Во полициската структура оваа поделба се покажува на следниот начин: во БиХ има околу 19.000 полицајци, поделени во 13 различни единици. Така, има Полиција на Република Српска (РС), Полиција на Федерацијата Босна и Херцеговина (ФБиХ), Полиција на дистриктот Брчко, и во секој од десетте кантони на ФБиХ има посеб-

на полиција. На ниво на цела држава постои Државната служба за известување и безбедност (СИПА) и Државната гранична заштита (СБС). Оваа комплексна структура голта десет проценти од јавниот буџет годишно, без притоа населението да има корист од задоволителна полициска работа. Полицијата важи како инструмент за моќ во рацете на поединечното мнозинско население (Бошњаци, босански Срби или босански Хрвати), која често пати се чини дека не е ниту способна ниту волна да го сузбие криминалот. Можностите за акција на овие далекусежни етнички полициски единици застануваат кај внатрешнодржавната граница на ентитетите. Оваа граница меѓу Федерацијата Босна-Херцеговина и Република Српска е одлучувачката граница. Овде не станува збор за „нормална“ граница помеѓу федерални единици, туку, од една страна, станува збор за прашањето на егзистенција на државата Босна и Херцеговина, а, од друга страна, за прашањето за егзистенцијата на РС и за нејзината од пред речиси 13 години доделена во Дејтон (во голема) мера сувереност.

Дијаметрално спротивставени се исто така интересите на босанските Срби и на Бошњациите. Босанските Срби на полицијата на РС гледаат како на гаранција за постоењето на РС. Откако во 2006 тие – под голем меѓународен притисок – се согласија за пренесување на одбранбената компетенција на ниво на БиХ, полицијата е последната тврдина на на силниот монопол. Против бавна уставна реформа тие сега се закануваат со повлекување на пренесувањето на компетенциите и со

референдум за независност на РС. Бошњациите, пак, не сакаат ослабување на државата и бараат единствена полиција со мултиетнички карактер.

Лајчак веднаш по неговото стапување на служба изјави дека реформата во полицијата за него е од највисок приоритет (за сите други реформи, како на пример, многу важната промена во Уставот, би можело да се преговара дури по постигнувањето согласност за реформата во полицијата). До крајот на септември би морало да се постигне согласност. Само на тој начин Босна и Херцеговина би можела да го задржи темпото на приближување и да избегне да не биде на последните места во следниот извештај на ЕУ за напредок. Сега Лајчак предложи, освен задржувањето на постоечката полициска структура, формирање на повеќе полициски области во РС. Така линијата на поделба меѓу ентитетите би останала недопрена, но сепак единиците на РС би биле дел од полицијата на БиХ. Буџетот на полициските сили треба да го донесе државниот Парламент на предлог од Министерството за безбедност на БиХ. Би се поставил раководител на полицијата на БиХ, кој заедно со раководителите на безбедносната служба СИПА и на граничната заштита СБС ќе биде во еден совет. Овие три лица треба да бидат претставници на трите народи на БиХ. За координирање на работата е предвидена Комисија на полициските комесари.

Но, овој предлог наидува малку на взаемна љубов и не соодветствува на неопходното намалување

на бирократијата. За Бошњаците отстапките за босанските Срби одат предалеку. Тие стравуваат од откажувањето на третиот принцип, кој предвидува де факто укинување на ентитетските граници при полициските истраги. И босанските Срби не се убедени во планот. За да се одвлече вниманието од сериозната потрага по решение, премиерот на РС, Додиќ неодамна во дискусијата внесе трет ентитет. Тој се изјаснува како поборник на хрватската страна, но категорично исклучува дека хрватскиот дел од земјата би можел да ја пресече територијата на РС. Се чини дека сите аргументи се разменети и не е можно наоѓање на никаков компромис.

Ако извештајот на Европската комисија од 9 ноември 2005 година навистина можеше да се оцени како извештај за напредокот – известуваше за големи реформски чекори во сите области на нормите на ЕУ, меѓу нив и пробивот во разговорите за реформата во полицијата – тогаш следниот извештај ќе може помалку работи да наведе како предности. Сепак, би било погрешно вината да се бара само кај политичарите во

земјата. Конечно, БиХ е резултат на дипломатските преговори, на кои меѓународната заедница учествуваше во голема мера и за коишто таа носи одговорност. Освен Косово останува нерешено и прашањето за државната структура и за идентитетот на Босна и Херцеговина. Иднината на Косово и на Босна и на Херцеговина се покажува сè повеќе како взаемна поврзаност. Европската Унија би требало да ја разбере оваа врска и да следи една јасна балканска политика. Во моментот тука би спаѓало, меѓу другото, избегнувањето на некорисни дискусии за затворање на Канцеларијата на висок претставник.

Додека политичарите на БиХ со нивната бескомпромисност јавно се прославуваат како национални јунаци и се горди во борбата против „старателството“ на меѓународната заедница, државата и населението губат драгоценото време. Токму затоа сега е неопходно да се излезе од двојната криза. Европската Унија би можела да почне со тоа што ќе го преиспита својот ангажман и ќе го постави на стабилна основа.

Abstract

The willingness to engage into a reform process of the ethnically divided police of Bosnia and Herzegovina has been one of the main conditions for the start of negotiations for the Stabilization and Association Agreement (SAA) in 2005. Although the SAA has been ready for signatures since the beginning of 2007, the police reform is again blocking the road towards the signing of the agreement. Therefore, this article provides analysis of the police reform in Bosnia and the delay of the final outcome of the reform process. It stresses the problem of double crisis portrayed in the stagnation of the internal political process and the disagreement with the international community. The article argues that the success of the police reform is severely damaged by the existing structure of the Bosnian political system whose failure is symmetrically exposed in the fragmented structure of the Bosnian police force.

Холограф над Балканот

– Судир на цивилизациите или хомогена верзија за Босна и Косово?

Ана Чупеска

Нефункционална БиХ

Во локалните политички пејзажи на БиХ, за жал, сè уште нема зрел политички плурализам. Има плурализам на национализми. Наместо политика на дијалог, политика на судири. Односот на Србите и Хрватите спрема БиХ, популарноста на сите хашки осуденици, се сериозни индикатори на несогласувања. Земјата нема ниту индустриска ниту економска политика. Единственото богатство што БиХ го има се луѓето.

Примената на Дејтонскиот конститутивен акт е остварлива едвај, и само во оние делови каде мнозинството се Бошњаци. Концептот за секуларизација се руши како кула од карти¹ и не се гледа ниту еден артикулиран политички предлог за иднината на БиХ.

Етно составот на трите најдоминантни партии СДС, ХДЗ, СПА е мотивација за членство во нив, и луѓето гласаат спрема етничка припадност, додека коалиционите потези се необјасниви. За жал, сè уште ресентиментот на една заедница е храна за легитимизирање на

постоењето на секоја другата заедница, односно идентификации на антитеза се најдоминантни. Згора на тоа и Хантингтоновиот *судир на цивилизациите* е своевиден тестамент за Босна и целиот регион.

Одржувањето на status quo на босанското општество ја држи земјава во блокада и ревизија на Дејтон е повеќе од очигледна. И формално и фактички, етносот = демос. Конститутивно се инсистира на кооперативен т.е. кон-социјален однос, реално постои или конфликтна, или резигнирана интеракција. Паролата за изградба на *функционална БиХ* е сè поактуелна. Но каква е таа *функционална БиХ* ?

Одговорот на ова прашање кај сите босански етно-демоси е различен.

На пример:

„... Ентитетите настанаа на основа на пролеана крв и тоа е ненормално. Ние го имавме Дејтон и јас повторно би го потпишал, бидејќи ги прекина војувањето и деструкцијата, но денес мораме да седнеме и да видиме кому му одговара ваквата состојба...“.

Харис Силајџиќ
(Независне новине, 2004)

Кому Дејтон не му пасува и каква промена се очекува?

Еден час пред затворањето на Конференцијата, пред самото потпи-

¹ За илустрација треба да се потсетиме на неколку примери од босанското секојдневие:

- На стадионот Кошево, во директен ТВ пренос пред 40.000 публика, наредно фудбалски натпревар, беше прославена 100-годишнина од Исламот, во организација на Исламска верска заедница;
- „Гласај српски“, беше basic-agitare мото на една политичка партија;
- Демохристијанските партии се исто така предизвик за де-секуларизација.

шување на меѓународниот договор, бошњачката страна го прогласи за неуспешен. Денес сите три страни го критикуваат.

Бошњаците-муслимани велат дека немаат *резервна држава* како што имаат босанските Срби и Хрвати, и инсистираат на промена на Дејтон со која би се изградила силна централизирана нација-држава. Вистина е дека Бошњаците немаат резервна држава, но проблемот е контрапунктот, т.е. фактот дека БиХ самата стана резервна држава на муџахедините, во знак на благодарност поради нивниот *волонтерски* воен ангажман.² Одземањето на државјанствата сега е акутно, и акцијава е меч со две острици, *одбрана од*, но и *провокација на* политичкиот ислам.

Бања Лука најчесто се противи на дејтонска промена заради ставот од евентуално рушење на Република Српска, додека Хрватите јавно ја сакаат дејтонска БиХ, но интимно не.³

Сецесија

Сепаратизмот е веројатен и кај двата босански хибриди (хрватските и српските етно-демеси). Иако јавноста е селективна, во контекст на тоа дека Србите ќе бидат сепаратистите апропо косовската неза-

висност,⁴ треба предвид да се земе и фактот дека хрватските архаични идентитети се будат и сигурно нема референтната група, во ваквото опкружување, да биде воајер. Поддршка за хрватската активност ќе пристигне од католичките браќа низ светот.⁵

Политичкиот ислам, се разбира дека нема да е мирен.

Проблематично е тоа што барањата за сецесија не се дебатираат јавно.

Се надеваме дека нашите косовски соседи ќе стимулираат размена на мислења на таа тема (засега *taboo*), бидејќи балканската интелектуална јавност не смее да остане нема. Фрустрации поради недоречености само би ги нахраниле латентните етнонационализми и опасноста од манифестација значи реприза на хоророт од пред 15 години.

Превентивно решение е промената на Дејтон, но тоа не е адекватна гаранција за мир (во вакви специфични околности), уште помалку не за прогрес. Сериозна и одговорна интервенција на меѓународната заедница (понатаму во текстот МЗ) во БиХ е ултимативна.

² Саудиска Арабија, Турција, Иран и Либан, Исламска интернационала, дадоа огромна поддршка на Бошњаците за време на војната. Авганистанската војна произведе широка мрежа на ветерани кои се бореа за исламската кауза во Босна, Чеченија, Алжир, Филипини итн. За поопширно види кај Samuel P. Huntington, „Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka“, Izvori, Zagreb, 1998.

³ За потсетување: Алојзије Степинац, обвинуван за геноцид на Срби, Роми и Евреи е прогласен за хрватски – католички светец.

⁴ Православните Срби се бореа со хрватските католици, босанските муслимани и албанските муслимани. Kontra исламската родорност и заради културната православна сродност, Русија и Грција ги помагаа Србите. Русите служеа во српските елитни единици 1995 год., а заедно со грчки бригади учествуваа во нападот на Жена против ОН. За поопширно види кај Samuel P. Huntington, „Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka“, Izvori, Zagreb, 1998.

⁵ Германците, Австријците, Ватикан и другите еврокатолички земји се штитеници на Хрватите. Ватикан прв ја призна независна Хрватска, со што се вмеша во судирот и денес сè уште е активен меѓу Хрватите во БиХ. За време на војната католичките ентитети им помагаа на Хрватите со оружје, лобирање, храна, опрема, лекови, итн. За повеќе види кај Samuel P. Huntington, „Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka“, Izvori, Zagreb, 1998.

МЗ и Јосеф К.⁶

МЗ, уште од распаѓањето на источниот блок е присутна на овие простори, но ангажманот ѝ е варијабилен и деликатен, или во вулгарната верзија: несериозен. Зошто?

Реалистичкото толкување на проблемот – Зошто?, значи: *трошоците* за посериозна интервенција и ангажман од страна на МЗ не беа профитносни за да се преземе акција која би ги одвратила агресорите. Неолибералите, пак, велат дека *распределбата на трошоците околу интервенцијата меѓу моќните држави е причината за отсуство на активното присуство и тогаш и денес.*

Точно е дека Босанската консоцијација е скапа, но во однос на потрошеното во Кувајт,⁷ ентитетов кој е во статус на Јосеф К., е 100 пати поевтин.

Една од причините за чудниот третман на Јосеф К. е и самиот тој. Во јавноста сè уште има симплифицирање на босанската реалност преку конспиративните објаснувања: дека земјата е жртва на заговорите што ги прават западните земји и дека тие се криви за сè што се случи во Босна. Ова не треба да нè изненадува бидејќи пред 15 години, концептот на *колективна безбедност* се потврди дека е неуспешен токму во случајот БиХ, со што МЗ беше морално дискредитирана. Сè уште ужаснува фактот за површ-

носта и пасивноста на светот во век кога масакрите можеа да се следат во живо на директни ТВ преноси.

Судир на цивилизациите, холограф над Босна и Косово

„... Меѓуцивилизацискиот судир на Балканот е резултат на демографските промени што се случува на Косово во рамките на СФРЈ кај муслиманската популација. Албанскиот наталитет беше највисок во Европа, а Косово беше најгусто населено место во СФРЈ...“

Семјуел П. Хантингтон
(Судир на цивилизациите, 1996)

Во врска со (не)заинтересираноста на МЗ треба да се осврнеме и на (не)учеството на цивилизацииските-религиски расколи на локално ниво од Хантингтоновата политичка парадигма.

Хантингтон вели дека постои недостаток на американски стратешки интерес околу тоа какви ќе бидат идните граници на Балканот и дека меѓу САД и Босна нема никаква културолошка врска. Но, и дека согласност меѓу Русија и Западот за рамноправна соработка во решавањето на прашањата како што се Босна и Косово постои, бидејќи така би се опфатиле и западно-европските и православните интереси.⁸ Ова е очигледно, но дополнително треба да сме свесни и за европската параноја од евентуално формирање на муслимански држави внатре во неа.

Во Босна и Косово низ т.н. *судири на разидување*, Хантингтон го про-

⁶ Метафората за Босна = Јосеф К., е креација на г-дин Nezurk Curak. Повеќе види на www.bhdani.com/arhiva/197/19714.shtml.

⁷ За Кувајт се потрошија 100 милијарди долари, додека за БиХ одеа 1 милијарда годишно. Но Јапонија, ЕУ, САД имаа поголема корист од нафтениот извоз отколку од мирот во БиХ – за поопширно види кај Joshua S. Goldstein, „International Relations“, American University, Washington, D.C., HCCP, New York, 1996.

⁸ За повеќе види кај Samuel P. Huntington, „Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka“, Zagreb, 1998.

ектира Судирот на цивилизациите.⁹ Или: Западот се вмешал во 2-3 меѓуцивилизациски судири: Судан, Југославија т.е. Босна и Косово, и Источен Тимор. Според него, меѓуцивилизацискиот судир во регионот е резултат на демографските промени што се случува на Косово во рамките на СФРЈ кај муслиманската популација. Албанскиот наталитет беше највисок во Европа, а Косово имаше најгусто населено место во СФРЈ.¹⁰ За потсетување, ентитетот немаше право на самоопределување во форма на Република.

Насоки

За балканските етнички заедници што допрва (со закаснување од три века) сакаат да го реализираат правото на самоопределување на народите, во облик на хомогена нација-држава, оптимална реализација на истото е во поширока конфедерација со наднационален идентитет. На пример, во Европска Конфедерација, каде сите кои имаат мерак за држава (Вевчанци и Баскијци, Ирци, Чеченци и многу други) ќе можат тоа да го направат во топлите преградки на идната Европската Конфедерација. Но, романтичарски идеи во свет каде приоритет стануваат *human security* – теми кои ги тангираат сите поединци се неконструктивни.¹¹

⁹ Западна, конфучијска, јапонска, исламска, словенско-православна, латино-американска, африканска цивилизација.

¹⁰ За повеќе види кај Samuel P. Huntington, „*Sukob civilisasi i preustroj svjetskog poretka*“, Zagreb, 1998.

¹¹ Неконструктивна е и регионалната параноја од големодржавнички националистички проекти, особено во односот меѓу Србите и Албанците, Бошњациите, која не се дебатира јавно, заедно со слабата дебата околу атомизацијата и домино ефектот од Вардар до Триглав, преку Брисел, околу Грузија (во обратна смисла).

Исто така, доколку се потпреме на делот на Хантингтоновото сценарио кое стереотипизира, постои опасност од фокус кон колективно обвинување¹² и оцрнување на поедини конфесиски групи кои, за жал, на ова ниво на цивилизациски развој сè уште се идентификациски фактори на кохезија, насекаде низ светот, а особено во нашата околина.

Индивидуалноста, надвор од догматични идејни верзии, независно дали се религиски или политички, треба да е приоритет на секој од нас. Затоа, за Досие: Босна (и Балкан), фрејдовиот *нарцизам на мали разлики* секако треба да се земе предвид, барем понекогаш, за да ја разбиеме монотоната вистина за етнос = демос.

Неправдите не може да се исправат, а одговорноста кај МЗ не треба да е утилитарна. Во ваква килава ситуација, реалноста упатува на тоа да посакаме и да работиме на тоа западните аналитичари да увидат дека регионот има некаква инструментална вредност.

Од друга страна, пак, соочувањето со Косово е сериозен тест за одговорноста на МЗ, особено ЕУ.¹³ Таа сега мора да покаже политичка зрелост и да го *обели образот* за

¹² Во контекст на озлогласените српски агресори, ќе треба да се стори нешто и околу тоа да се отстрани колективната вина на сите српски граѓани, бидејќи во иднина и тие треба да учествуваат во регионот кооперативно, да се мотивирани, а не фрустрирани и анксиозни во ситуации кога треба да покажат став и преземат политичка акција (како на пример Германците по Втората светска војна).

¹³ Не смее да се повторат дегуѓантни настани како оние кога Dutschbat 3, на воена вежба во Германија играат pin ball, со руски капи, божемски се српска војска против Бошњаци-лажњаци, облечени во турбани, пред да појдат на мисија во БиХ. Морално супериорни и апсолутно нереални пристигнуваат и пишуваат графити како овој: "My ass is like local face". UNPROFOR доби име SELF-PROTECTION FORE, а и претрпе воени напади. За поопширно види кај Chris Keulemans, „Srebrenica holandska trauma?“, 39-49, Srebrenica, Sjećanje za budućnost, FHB, Sarajevo, 2005.

катастрофалната западноевропска политика од пред 15 години.¹⁴ Задачата што ја има ЕУ не смее да се додели на евробирокупатите и треба да е во дланките на сериозни аналитичари.

За жал, последниве случувања околу решавањето на статусот на Косово индицираат дека во МЗ (особено во ЕУ) повторно има отсуство на консензус. Дали тоа е резултат на претпазливост или паушалност, треба да размислиме. Би биле среќни доколку претпазливост е во игра.

Ставот на САД е јасен, неутралноста на ООН е очигледна, ЕУ сè

уште е слаба. Ваквата состојба потсетува на минатото. Доколку се следи овој јавно прикажан дезорганизиран¹⁵ МЗ-курс, шансите дека бурето барут (сега керозин) ќе се распламне низ цел регион се големи.

Во тој поглед Косовското прашање е особено деликатно и многу важно. Консолидацијата таму мора да се разгледува во најширок можен општествен контекст. Одговорноста паѓа на сите: во Косово, околу Косово (Балкан), над Косово (САД, ЕУ) и далеку од Косово (муслиманскиот свет).

¹⁴ ЕУ имаа проблем и со определувањето на субјектите на конфликтот, т.е. не знаеја кој е жртва а кој целат.

¹⁵ Се надеваме дека претпазливост е во прашање, а не дезорганизација на целата МЗ.

Abstract

The essay is about the political situation in BiH, and the repercussions from the social dynamics who concerns the spill-over phenomenon characteristic for the Region, with outcome of last consequence: The new Balkan Outlook: as a new Balkan confederation, a disintegration, a EU-integration, or the both: confederation within the EU–Federation?

The Dayton Agreement is functional only in those parts of BiH, where the majority are Bosnian Muslims. The Secularization is breaking down and there is no adequate, comprehensive and consistent political proposal for the future of this state, like in the status of Kafka's Josef K.

According the current regional distribution of power among the Regional states, this text is trying to describe the circumstances throw:

- the Huntington's approach of the clash of civilizations were if we only play a roll in that part of his scene which is stereotypic one, the repercussions will be same as 15 years ago. And they will lead in anathema of collective guilt which is contra-productive.

- the role of the International Community (is she or is she not involved and (i)responsible for the fate of the Bosnian and Regional development) specially the EU; The actual resolving of the Kosovo status is a test for the IC, specially EU. Concerning Kosovo, EU must be very careful with evaluation of the situation. The broader social context of assessment is necessary. The responsibility is ordinary for everyone: *In Kosovo*; *over Kosovo* (USA; EU) *around Kosovo* (Balkan) and *far away from Kosovo* (the Muslim civilization).

Библиографија

Samuel P. Huntington, „Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka“, Zagreb, 1998

Joshua S. Goldstein, „International Relations“, American University, Washington, D.C., НССР, New York, 1996

Srebrenica, Sjećanje za budućnost, FHB, Sarajevo, 2005

Arhiva „Dani“ (босански весник), www.bhdani.com/arhiva/197/t19714.shtml

Nation Building and Democracy Key Factors for Peace in the Western Balkans

Ulrich Kleppmann

1. Historical Context

The Austro-Hungarian Ministry of Foreign Affairs warned in 1853: “*The claim to set up new States according to the limits of nationality is the most dangerous of all Utopian schemes. To put forward such a pretension is to break with history; and to carry it into execution in any part of Europe is to shake to its foundations the firmly organised order of States, and to threaten the Continent with subversion and chaos.*”¹. But

only some seven decades later even the Austro-Hungarian Empire was gone and new States, based on religious and national concepts were founded. Almost 500 years before, with the Turkish conquest of the Balkans, a development started which lasts until today. The Ottoman Empire tried to rule their territories in a different way. Natives gained privileges if they converted to Islam² but languages and nationalities did not play a role. Different events such as the Westphalian Peace of 1648 and a com-

¹ Unknown author cited in Mark Mazower, *The Balkans*, London, 2000, p. 104

² Maria Koinova, *Muslims of Macedonia*, published by Center for Documentation and Information on Minorities in Europe – Southeast Europe (CEDIME-SE), <http://www.greekhelsinki.gr/pdf/cedime-se-macedonia-muslims.PDF>, pp. 5-6

plete new political order with its evolutionary steps like the Enlightenment or later the French Revolution didn't affect the Balkans much. At the Berlin Congress of 1878 almost all former Turkish Balkan principalities gained their sovereignty, but with exceptions: Bosnia³ was out of consideration due to the Austro-Hungarian influence and Macedonia⁴ was forgotten in favour of the Ottoman Empire. The British Prime Minister Disraeli claimed for himself to be the diplomatic winner of the conference but admitted at the same time to having not found a sustainable solution for the Balkans⁵. The new states had all one thing in common, they missed almost five centuries of a nation building process. The new borders were mainly artificial and sometimes corrected. The two Balkan Wars of 1912 and 1913 must be seen in the context that the independent Balkan powers wanted to play the same game within a limited region like the world powers of Great Britain and Russia with their "Great Game" of colonies. The aftermath of the Ottoman Empire was that at the brink of the World War I all states in the Balkans were multi-national and multi-ethnic. The proclaimed right of national self-determination of President Wilson (14 points of January 8, 1918) didn't enter into force in the Balkans as he intended⁶. Later new countries like Yugoslavia came into being but old rivalries remained. The 20's and 30's didn't allow all to gain national unity and loy-

alty with the state. Within Yugoslavia there lasted up to its dissolution an unsettled and centuries old conflict between Serbs and Croats. Within a short period after World War II the communist regimes in the Balkan countries could oppress the national ideas and proposed multi-nationality and "peoples friendship"⁷. At the end of the eighties, long quelled national feelings and religious differences paved the way for the dissolution and armed conflicts within Yugoslavia. The international community of states and especially the European Union hesitated to intervene and stop the bloodshed. With the massacre in Srebrenica in 1995 the mood changed and massive international efforts were made to stop the war in Bosnia⁸. Some other wars and armed conflicts occurred next. According to the Macedonian Minister of Foreign Affairs the solution of the Kosovo status is the final step towards normality in the Balkans. "*The dissolution of Yugoslavia started in 1981 with the Kosovo crisis and will come to an end with a solution of the Kosovo problem. With this the domino effect will find its end.*"⁹

2. Active Co-operation

"Unresolved political conflicts on the periphery of the European area of stability and in remoter regions are, to a growing extent, also impinging on the security of Germany and its European partners. The erosion of state structures, the disintegration of entire na-

³ Occupied by Austria-Hungary 1878, annexed 1908

⁴ After the Macedonian Ilinden Uprising of 1903 Austria-Hungary and Russia intervened diplomatically in order to keep the status quo and forced the Ottoman Empire to start some reforms in Macedonia. This became public as the *Mürzsteg Agreement* of October 1903

⁵ Edgar Hösch, *Geschichte der Balkanländer*, München, 1995, pp. 176

⁶ *Ibid.*, pp. 180 - 192

⁷ *Ibid.*, pp. 246 - 260

⁸ Raymond Tanter, John Psatouthakis, *Balancing in the Balkans*, New York, 1999, pp. 121 - 129

⁹ Ulrich Kleppmann, *Die mazedonische Haltung zum künftigen Status des Kosovo*, http://www.kas.de/db_files/dokumente/7_dokument_dok_pdf_10085_1.pdf, 06.02.2007, p. 2

tions, frequently resulting in civil wars, and the creation of regions that place themselves outside the international order all open up areas where armed groups and terrorist organisations can operate and take refuge.”¹⁰

Every conflict in the world, especially armed conflicts affect us directly. European Security can no safeguarded alone with military means by the armies of the countries or by NATO. Security is neither provided purely with national means, nor only with armed forces.¹¹ The State Secretary of the German MoD, Mr. Christian Schmidt pointed out at the conference “*Future Security*” that new treats can be faced only with a “broad tool box out of foreign-, security-, defense-, and development-policy instruments”.¹² The conventional methods up to now are that armed forces enter a theatre for peace enforcement or peace keeping, followed after a while by IO’s and NGO’s for reconstruction. The spectra of today’s threats in our globalized world are enlarged asymmetric threats (terror), supply and distribution problems (markets and resources), ecological and economical mismanagement (changing of climate, migration) and “failing states” (corruption, inefficient government, brain drain, etc.). A close cooperation of all actors, including the possible contribution of IO’s and NGO’s for civilian crisis management and capacity development is needed¹³.

3. Defining the Capacities

It is quite clear that NGO’s with limited means cannot act in all fields. Some are donor-oriented with a strong need for PR to promote their activities in order to collect money for further projects. The range is wide open from silent and efficient help to pure media event oriented “crisis hopping”. In addition personnel consist of experts on the ground and “mission junkies”. Such experiences are very much in evidence in all field missions so far. The European Security and Defence Policy will to define what capacities are needed for support because not every type of help fits into this concept¹⁴. “We need greater capacity to bring all necessary civilian resources to bear in crisis and post-crisis situations...”¹⁵

More than 400.000 people searched for shelter in Germany in the mid 90’s only from Bosnia and Herzegovina. It was not only the cost factor, it was also the human factor of those who fled from home. The role of NGO’s in those times was mainly to restore houses, schools and water supply systems. In general technical help or hard skills were needed. Next to NGO’s this was in part also provided through Civil-Military-Cooperation programmes of SFOR. But very soon it was clear that a permanent and sustainable peace in BiH also needs reconciliation. The example of BiH and later Kosovo impressively demonstrated the weaknesses of European capacities¹⁶. “*The collapse of the former*

¹⁰ *White Paper on German Security Policy and Future of the Bundeswehr*, Bonn, 2006, pp. 18-20

¹¹ *Ibid.*, pp. 14 - 16

¹² Christian Schmidt, *More Security Trough Systematically Thinking Ahead?*, speech held at conference *Future Security*, Karlsruhe, 12.09.2007, <http://www.bmvg.de>

¹³ Council of the European Union, *Presidency Report on European Security and Defence Policy*, Brussels, June 18, 2007, p. 14

¹⁴ *Ibid.*, p. 27

¹⁵ Martina Weitsch, *Civilian Aspects of the European Security and Defence Policy*, Quaker Council for European Affairs No. 264, Brussels, 2004, p. 1

¹⁶ Ulrich Kleppmann, *The Political Thought: EU and NATO*, Skopje, 2007, p. 2

In their transformation process, the countries of Southeastern Europe are being accompanied by the KAF as an advisor of the democratic political parties, on fostering the civil society and the peace process.

By means of its regional rule of law programmes as well as the project "media and democracy", the KAF supports the establishment of pluralistic societies in Southeastern Europe

*Yugoslavia in the Balkans in the nineteen-nineties led to grave violations of human rights, feuding and civil war, including thousands of dead and hundreds of thousands of refugees, and could only be ended through resolute and concerted intervention by the international community of states.*¹⁷ . The role of NGO's with soft skill capacities became more and more important. Mediation, reconciliation and confidence building measures were on the list because these aims cannot be reached only with military or political means. The conclusion was to think about the capacities to prevent conflicts and to invest in the "peace dividend" (*Friedensdividende*).

After the breakdown of communist regimes the German Konrad-Adenauer-Foundation (KAF) established offices in almost all Balkan countries to support the countries in their difficult transition¹⁸. The experiences of the work on the ground has shown the importance of the soft skills needed to stabilize the states and support the democratization process because democracy

and long lasting peace had no tradition at the Balkans¹⁹.

4. Possible Contributions and Tools

Possible contributions can be classified into three scenarios:

- Pre-crisis time (e. g. countries in transitions)
- During and immediately after the conflict (e. g. Kosovo)
- Post-conflict time (e. g. BiH and Macedonia)

It is obvious that the prevention of a crisis and a quick solution of conflict are the desire of all actors in the field. NGO's like the KAF are focused in analyzing the situations in the countries in the Balkans, to search for solutions and to accompany the implementation in order to have a visible outcome:

- Peace building
- Stable democracy
- Economic wealth
- Functioning civil society
- European Integration

¹⁷ *White Paper on German Security Policy and Future of the Bundeswehr*, Bonn, 2006, p. 18

¹⁸ <http://www.kas.de/wf/en/>

¹⁹ Carl Bethke, *The Difficult and Painful Process of Nation-Building in the Balkans*, http://www.boeckler.de/pdf/vd_seer_2002_bethke.pdf, Knokke-Heist, 2002, p. 4

Through its projects and activities, KAS contributes to the worldwide promotion of democracy and to strengthening of the rule of law, as well as to peace and social harmony, the fight against poverty and social exclusion, the extension of the concepts of the social market economy, and European Union integration. The KAF considers these developments as conditions for the improvement of the political, socio-economic and environmental foundations of life²⁰. It is a fact that every early warning system is much cheaper than the costs for reconstruction of the post-conflict situation. And here not only financial cost should be taken into consideration, but also non monetary costs such as trust and confidence. In Western countries young people take democracy for granted and freedom of travel as having always existed. But in countries of the Balkans the majority, after the communist breakdown, had no clue about democracy. From whom to learn and will it be the right understanding of democracy?²¹

The range of activities of KAF is wide open in order to cover all possible factors for democratization and stabilization. Of course we must confess that we cannot always be successful and we cannot act everywhere. But with tested tools we have reached far and I would like to mention only three examples of successful work of KAF on the Balkans in order to support the democratization and nation-building processes:

In BiH KAF supported the reconciliation process in supporting the religious communities to found an Inter Religious Council (IRC) in order to search for solutions to overcome stereotypes among the nations, to cover and deal with the social development in BiH and to think about future problems of the society in BiH. The IRC has weight in BiH and participates in the democratization and even in the European Integration process of the country. Therefore the IRC can be called an instrument for the stabilization process of BiH²².

In Serbia the situation after the Milosevic regime was to introduce democratic processes into the new system. With programmes to strengthen the role of the parliament and the institutions, to establish a functioning civil society as a control instrument against violation of human rights and exchange of minds between Serbian politicians with their colleagues in other countries KAF supported the transition period, leading Serbia out of its isolation and helped the country on its way to Europe. This is the best way to prevent nationalism.²³

Finally, for some time Macedonia was considered a model for inter-ethnic relations. However, the Kosovo-crisis and the conflict of 2001 has shown the deep differences between the ethnic communities. In support of the reconciliation process KAF organized among other events youth seminars²⁴ to expand an inter-ethnic dialog to find

²⁰ <http://www.kas.de/wf/en/4/first.call/-/-/index.html>

²¹ Karin Kortmann, Democracy Promotion – Key to Peace, Stability and Development in a Globalised World, published by KAF in: Worldwide Promotion of Democracy: Challenges, Role and Strategy of the European Union, http://www.kas.de/proj/home/pub/9/2/-/dokument_id-11856/, Brussels, 2007, p. 18

²² See: http://www.kas.de/proj/home/events/41/1/year-2007/month-6/veranstaltung_id-26140/index.html

²³ See: http://www.kas.de/proj/home/events/45/1/year-2007/month-6/veranstaltung_id-24884/index.html

²⁴ See: http://www.kas.de/proj/home/events/42/1/year-2006/month-12/veranstaltung_id-23010/index.html

common ground for nation-building. The Republic of Macedonia is home of both communities as well as others²⁵. In addition KAF initiated the first meeting in history of the two public state prosecutors of Macedonia and Albania to discuss cross boarder co-operation to prevent human and drug trafficking and organized crime²⁶. One of the most important activities in Macedonia for KAF is the co-operation with the leading political parties in the government. Since the beginning KAF has established good relations with the key players and fostered their intentions for consultations. As a result of this efforts VMRO-DPMNE joined the European Peoples Party as member with observer

status. Currently all activities are focused on the further step: Associated Membership. International networking and co-operation are main topics for a democratic process for the countries in the Balkans.

This list of actions could be for sure continued. Peace, democracy and nation-building processes costs money but compared with peace keeping and peace enforcement missions it is the less expensive option. The overall conclusion is that NGO's like the KAF strongly contribute to the European Security and Defence Policy in helping to prevent crisis and conflicts through programmes which lead to stable and democratic countries in the Balkans.

²⁵ See: http://www.kas.de/proj/home/events/42/1/year-2005/month-12/veranstaltung_id-18558/index.html

²⁶ See: http://www.kas.de/proj/home/events/42/1/year-2005/month-6/veranstaltung_id-15810/index.html

Резиме

Со турското поробување на Балканот, пред околу 500 години, започнат е развој кој што и до ден денес трае. Со почетокот на 20-тиот век започна нова ера каде што народите на Балканот се обидуваат да си го пронајдат својот пат. Војните и конфликтите покажаа дека мирот е нешто повеќе отколку само исклучок и, како што изјави Карл Бетке: „Демократијата нема остварено традиција на Балканот до сега“. Европската надворешна и безбедносна политика (ESDP) треба точно да дефинира како невладините и меѓународните организации можат да придонесат во спречувањето на идните конфликти. Како што опиша и германскиот државен секретар Шмит, за тоа е потребна огромна палета на средства и инструменти од надворешната, безбедносната, одбранбената и развојната политика. Невладините организации, каква што е и Фондацијата „Конрад Аденауер“, досега работат активно, после распаѓањето на комунизмот, на превенција на конфликти и, главно, на постојаноста на демократскиот процес. Најдобар пример за остварени напори за развој на националната свест на нацијата и демократијата во земјите на Западен Балкан се гледа во работата на Фондацијата „Конрад Аденауер“ во Босна и Херцеговина, Србија и Македонија.

No Alternative to Regional Partnership The Inevitability of Cooperation in the Balkans

Edvard Mitevski

The Regional Cooperation – the Seed of European Integration

One could freely argue that the regional cooperation was the very seed of European integration. The bloodshed, the hatred and divisions that stroke Europe during the Second World War leading to a concentrated reconfiguration of the political space along national lines, gave birth to the German-Franco idea of the European Community.

Although this European Project was primarily focused at the “Community of 6” targeting principally the steel and coal industry, its goals were surely overarching. The Project led to awareness among its proponents that political understanding and economic and social welfare depended on close collaboration with the neighboring countries across the broadest possible range of areas. Even though there are numerous theories claiming that the integration process routinely followed as a reaction to prevent yet another war, the noble idea existing behind this project was to achieve a long-lasting peace through cooperation among the nations. Being exposed to conflicts for decades, the Founding fathers of the European Community decided to apply more “ratio” than “natio” in order to consolidate the peace achieved in the aftermath of the Second World War and to secure better life for the European citizens.

The unpredictability that followed in the early 90’s leading to the absurd decomposition of ethnic lines within the “national” states reflected the fragmentary nature of the European project. The Balkans, the *region that in the past decade passed throughout massive hostilities, political, societal and economic havoc i.e. suffered ruthless transition*, remained “disintegrated”. Being fully aware of this state of play in the SEE region, the EU policymakers promoted the regional cooperation as EU policy priority and delivered several initiatives¹ acting as catalysts to reinforce regional cohesion in the traditionally much diversified Balkan region. Enabling *macro* (EU) via *micro* (regional) integration is the EU agenda for the Balkans, which gradually assumed a more coherent and structured form after 1995, principally due to the EU policy of “exporting stability vis-à-vis importing instability”. Regardless the various EU and asymmetric member-states’ interests, which have had an oscillatory route in the pre and post Cold War² period, there is a unanimous regional political perception of the regional cooperation as a collective and national policy priority and as a legitimate apparatus for achieving

¹ Central European Initiative – CEI, Black Sea Economic Cooperation, Central European Free Trade Association – CEFTA, Southeast Europe Cooperation Process - SEEC, Royaumont Process, Southeast European Cooperation Initiative – SECI, Stability Pact for South Eastern Europe etc.

² It could be argued that upon the termination of the Cold War the geo-strategic importance of the region lessened.

durable peace, political stability and sustainable growth.

The Roots of Cooperation and Integration of Balkan Countries

The tension of intra-European conflicts and the change of domestic balances induced the Balkan countries to become part of wider collective or inter-state mechanisms. The Balkans is a region of small and medium-sized countries without major self-support and self-sustainable capacities in a growing globalising environment at the dawn of the new millennium. Even by their tradition, the Balkan countries have always tried to establish broader multilateral coalitions in order to insure their continued existences when they perceived the latter was seriously threaten. The First Balkan League (1912) and the experience of the four Balkan conferences and the Balkan Pact (Pacte d'Entente Balcanique) are being perceived as rudiments of the willingness for regional political and military gatherings. However, due to their loose and temporary nature these instruments of associations failed to ensure security and did not suffice to eliminate major political disputes in an era dominated by wars and nationalism. Similar attempts³ at Balkan integration in the Second World War and the Cold War (as well as in the *détante* era) period were also made visible, but however the desired ends were never achieved as envisaged.

³ Pro-western "Balkan Union" project between the exiled royal governments of Yugoslavia and Greece of 1942; The Communist project of a "Balkan (Con)federation"; The II Balkan Alliance/Balkan Pact (1953-55); Multilateral meetings at technical level (1975-87); Conferences of Balkan countries' foreign ministers (1988-89).

The Developments of the Cooperation in the EU Context

With the "fall of the wall", a new period began, which was characterised by the ever increasing need for cooperation in Europe. Concurrently, with the emergence of ethnic conflicts in the former Yugoslavia, a period of uncertainty and economic and political hardship was spread all over the area. Following the Dayton Peace Accords, which have followed the Bosnian crisis, the Balkan countries have realised that they cannot evolve without having proper foundations for cooperation in the region. This self-awareness was much needed for the Balkans, having in mind that massive trans-Atlantic efforts were already applied to put an end to the violent clash spiced up with ethnic flavor and enhanced by the present occurrences of anti-minority sentiment. However, the countries of the Balkans have had a different evolution due to specific conditions and circumstances that hindered ties in the early 90s. Deprived of any alternatives, the regional cooperation was perceived as a *vital ingredient for the re-establishment of a political stability, security and economic prosperity, and hence it is in the best interest of both the Balkans and the EU. Being devotedly committed to the European integration, the regional politicians have become equally devoted to the regional cooperation, given the fact that the EU perspective, as the goal of EU membership is often referred to, has been the main stimulus for regional cooperation so far*⁴. Believing that coop-

⁴ Milica Delevic, "Regional Cooperation in the Western Balkans". Available at <http://www.iss-eu.org/chaillot/chai104.pdf>.

eration is the way to overcome ethnic hatred and divisions, and also maintaining that it is a vital for integration into European structures, the EU made regional cooperation a prerequisite for progress towards EU membership⁵.

In this context, regional cooperation is therefore a cornerstone of the EU's policy framework for the Balkans — the Stabilisation and Association process, which offers to the countries of the region the possibility of future EU membership. Having in mind that the regional cooperation represents a requirement under the SAA, the Balkan countries now see the considerable benefits of increasingly close regional cooperation — political understanding (dispute resolution by peaceful means), economic and social prosperity. In order to justify this priority policy (by imposing it as a prerequisite for a full-fledged EU membership by the Copenhagen Criteria inter alia) the EU referred to the regional cooperation as:

- a crucial ingredient of stability;
- a catalyst for reconciliation, good-neighbourliness and good political relations;
- about helping overcome nationalism and intolerance and promoting mutual understanding and political dialogue in the region⁶.

Hence, constructive regional cooperation is recognised as a qualifying indicator of the countries' readiness to integrate into the EU. The Balkan countries committed themselves to continue developing regional cooperation and promoting a series of specific objectives

with regard to regional free trade, the creation of regional markets for electricity and gas (in a period of large gas deficits), the development of transport, energy and telecommunication infrastructures, the environment, research technology and development, cross-border and parliamentary cooperation, and a number of other areas. Given that economic prosperity is interdependent with the notion of political stability, and hence unattainable without it, particular importance was directed towards the security aspect of the regional cooperation. The regional cooperation in the Balkans, when security is concerned, is instrumental in addressing the security challenges facing the region, since many urgent issues, such as organised crime and corruption, or integrated border management and illegal migration, can be effectively addressed only by a trans-border approach⁷. The trans-border approach was highlighted in the Thessaloniki agenda for the Western Balkans with special emphasizes at further development of regional free trade, visa free movement, regional markets for electricity and gas, water management, CBC, regional initiatives in the areas of science and technology, information and communication technology etc. Much of these issues have been attained. The Balkans is slowly, yet surely moving towards free trade zone via the new CEFTA, once it enters into force. The regional dimension is applied in the area of aviation services, electricity and natural gas, combating organized and trans-national crime and corruption, refugee protection, integration and return, etc. The regional cooperation is assisting economic recovery,

⁵ Ibid.

⁶ Regional Cooperation in the Western Balkans; A Policy Priority for the European Union. Available at http://www.ec.europa.eu/enlargement/pdf/NF5703249ENC_WEB_en.pdf.

⁷ Ibid.

enhancing security and political stability, assisting criminal and black market cross-border activities to diminish. It is lifting borders and stimulating trade links, boosting FDI and development.

However, the improper politics leading to bitter violence have in the 90s left a legacy of acute social problems, high rate of unemployment, brain-drain, immense structural challenges, open status issues, constitutional problems, etc, which make the material ends of the regional cooperation floating up in the air. To make things worse, the EU integration process seems to have been plagued with controversy about “absorption” and “integration capacity”, as well as “enlargement fatigue”, leading citizens of the countries of the region to question whether the prospect of membership promised to them is in fact a credible one⁸. It could be argued that due to this perception, the regional cooperation is repeatedly being labeled as a “consolation prize” i.e. as a substitute to the full-fledged EU membership for the countries of the region. Moreover, the concept of regional integration is being often branded as a developed form of dominance over these countries, commonly compared to a resurrection of a new Yugoslavia. These perceptions are adding weight to the doubts over the credibility of the membership perspective offered to the countries, which erodes the role of the EU perspective as a major incentive for regional cooperation, as stated above.

In addition, the competitive regional partnership (particularly the merit-based one) which leads to potential EU or NATO membership is, unfortunately,

still being perceived as a “beauty contest”, making the means more important than the ends. The initiatives previously launched, along with the new ones, are resulting with complex and confusing strategies, objectives and programs that are being modified quite frequently. Although, diverse national interests are highlighting the nations’ comparative advantages and creating more flexible and planned environment, as well as active participation, disparity of interests of each of the countries and the regional protraction of the initiatives’ resources represent a burden for the effectiveness. This goes also for the multiplication of other projects which are underway. The “top-down” vis-à-vis “bottom-up” approach is bringing dominant influence of international bureaucracies over the content and profile of cooperation in the region. Hence, a true “regional ownership” is lacking and the decisions delivered from the political forums are rarely politically influential. Many of the initiatives are “meeting oriented” and are slowly abandoning the regional approach and moving towards ad-hoc interventions. It could be discussed that this is happening due to the lack of financial resources, insufficient administrative ambient and equally insufficient political support. One would certainly hope that the establishment of Regional Cooperation Council (transforming the foreign dominated Stability Pact for SEE), which is to be instated by early 2008, would change this state of affairs.

Nevertheless, although there are visible deficiencies and obstacles on the road to regional partnership and integration, there is no other alternative to regional cooperation. Regional prob-

⁸ Milica Delevic, “Regional Cooperation in the Western Balkans”. Available at <http://www.iss-eu.org/chailot/chai104.pdf>.

lems require regional solutions, and hence the regional collaboration is inevitable. The much desired closer ties with the neighbors, which strengthen the communication and dialogue, contribute to overcoming differences and finding collaborative solutions to problems, even among the different countries wrestled with ethnic histories and identities. The EU may provide for mechanisms, but is not obliged to provide awareness for cooperation. The political leaders in Balkans should understand *the context of change* (understanding globalization and sharing knowledge about societal building tech-

niques; reconciling scientific change and inhabitants' expectations and cultural issues for a sustainable society), understand *expectations* (historical and cultural influences on comfort expectations and regional and international cross-cultural co-operation and information exchange) and *the process* (social and organizational understanding of stakeholder interests and delivering the process). Only by sincere joint efforts the regional cooperation will become vehicle for rapprochement and, in the longer term, for integration of the Balkan countries into Euro-Atlantic institutions.

Резиме

Во текстот се дискутира за потеклото и развојот на регионалната соработка на Балканот под светлото на европската интеграција. Се рефлектира неопходноста за поблиско регионално партнерство и соработка како реквизити за идна интеграција, како на регионално така и на европско ниво. Ги истакнува бенефициите на блиската прекугранична соработка и напредокот постигнат во контекстот на влез во ЕУ. Истовремено, текстот се обидува преку критика да ги пронајде недостатоците на регионалните иницијативи, но, од друга страна, ги поздравува напорите на меѓународната заедница и на регионалните управи за нивното промовирање на регионалната соработка како средство за забрзување, на долгорочно време, во интеграцијата на земјите од Балканот во евро-атлантските институции. Покрај одредените ограничувања што можат да се појават, текстот претставува резиме на начинот на дејствување во оваа област, но гледано од друг агол.

From Stability Pact to Regional Co-operation Council - the Common Goal of a Strong and Sustainable Regional Co-operation

Erhard Busek

Since the beginning of the 1990s, the countries of Ex-Yugoslavia have experienced a chain of violent conflicts leading to the breaking-up of a country, which had been seen as a model for the management of ethnic diversity. Hardly anyone was entirely prepared for the dissolution of Yugoslavia and the ensuing civil war.

Today the term “*Yugoslavia*” refers to a country that simply ceased to exist, it might even seem to some to be just a distant memory, an image from the news, but clashes in Western Balkans have left more and deeper scars that they might appear on the surface. A not negligible percentage of the population of the former Yugoslavia has been cruelly traumatised by the experience of war. Attempts to seek reconciliation and come to terms with the past have proved to be burdened with difficulty. In addition, the autonomy claims that were at the heart of the conflicts in the early 1990s continue to damage relations between ethnic groups within and beyond the region. Currently Kosovo may be the most obvious case, but there are latent tensions in other regions, and it is unclear what impact the ultimate resolution of Kosovo’s final status will have on them. Given this context, the principal challenge is to reconnect people in the region. The links that once existed were cut through the war.

The year 1999 marked a turning point in European policy with a set of new approaches being applied for South Eastern Europe to re-establish these broken ties. The Stability Pact, which was launched on June 10, 1999 at the EU’s initiative, was an integral part of a strategy to bring an end to the Kosovo war and to provide a solution to the problems of the region. Specific projects of the Stability Pact made this new vision tangible, fostering a previously unknown level of stronger regional cooperation. The German Presidency (WEU/EU/G8) was an important Agenda Setter in time of crisis – as a result it had significant diplomatic tools at its disposal.

More than 40 partner countries and organisations committed themselves to the Stability Pact initiative. Today the countries partners from the region and beneficiaries of the Stability pact are Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania, and Serbia. The Pact was aimed initially at aiding Macedonia, Albania, Bosnia and Herzegovina (BiH), Bulgaria, Croatia and Romania. Yugoslavia (subsequently Serbia and Montenegro) was admitted in October 2000. In June 2001 Moldova was included in the Stability Pact for South-Eastern Europe and thus became involved in a range of regionally focussed cooperation initiatives.

Problematic is the fact that the nature of the Moldova's involvement did not, however, include participation in the Stabilization and Association Process and therefore Moldova was denied the implicit 'potential candidate' status enjoyed by the countries of the Western Balkans.

The Stability Pact was a complex attempt to deal with the Balkans as a region, recognizing that all political units in the region and the conflicts between them are components and parts of a larger whole. In the implementation of the Stability Pact, important lessons have been drawn from the Marshall Plan and other post-WWII reconstruction programs. The basic idea of the Stability Pact is to create a process of continued movement over time from loose and unorganized structures to stable ones.¹ The Pact has also proved an attempt to 'Europeanize' the Balkans to the point where "war becomes unthinkable".² Thus, the Pact was conceived as the first comprehensive conflict-prevention strategy of the international community, directed towards building peace, democracy, and respect for human rights, economic prosperity and security in partnership with the countries of the Balkans. Organisationally, the Stability Pact relies on the Special Co-ordinator and his team. His most important duty is to bring the participants' political strategies in

line, to co-ordinate existing and new initiatives in the region and to consequently help avoid unnecessary duplication of work. The South Eastern Europe Regional Table is the umbrella body of the Pact and is made up of representatives of governments, international organisations and institutions. This Table reviews progress and provides guidance on the Stability Pact's objectives. In addition to the Special Co-ordinator and his Cabinet staff, the Stability Pact is further organised into three 'Working Tables', which build upon existing expertise, institutions and initiatives for regional co-operation in the following areas: Democratisation and human rights / Building Human Capital (Working Table I); Economic Reconstruction, Co-operation and Development (Working Table II) and Security issues (Working Table III). A special feature of the Stability Pact is that at Regional and Working Table Meetings, representatives from the South Eastern European countries are, for the first time, on an equal footing with those of international organisations and financial institutions in advising on the future of their region and in jointly setting priorities concerning the substance of the three Working Table areas. The Pact always confirmed the significance of the EU and NATO for stability on the European continent in particular, and underlines the importance of close cooperation between them.

Seen from today's perspective one can certainly attribute the following major successes to the work of the Stability Pact over the last eight years: promotion of a true spirit of partnership and joint commitment for objectives between recipients and donors. These achievements have clearly met with the

¹ See Dennis J.D. Sandole, 'The Balkans Stability Pact as a Regional Conflict Management and Prevention 'Space': An Evaluation', in Predrag Jurekovic, Ernst M. Felberbauer, and Andreas Wannemacher (eds.), *The Stability Pact for South East Europe — Dawn of an Era of Regional Co-operation?*, (Vienna, Austria: National Defence Academy and Institute for Peace Support and Conflict Management, November 2002)

² See Srdjan Vucetic, 'The Stability Pact for South Eastern Europe as a Security Community-Building Institution', *Southeast European Politics*, Vol. 2, No. 2 (October 2001), pp. 109-134

widespread recognition that regional problems require regional solutions. The map of the region changed over the years. The Pact always aimed at strengthening countries in South Eastern Europe in their efforts to foster peace, democracy, respect for human rights, including the rights of persons belonging to national minorities; free and independent media; civil society building; and economic prosperity. However, sustainable economic development requires the involvement not only of governments but also of all members of the society. The purpose was to simultaneously create conditions that would attract private capital, foster economic growth, and as a long-term goal, help these countries to qualify for EU accession. Bulgaria and Romania were already on track for EU membership back in 1999. As a contribution to the Stability Pact and an interim step towards membership, the European Union set up a new generation of Stabilisation and Association Agreements with five South Eastern European countries which so far had no contractual relationship with the EU, i.e. Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, FYR Macedonia, Serbia and Montenegro. The EU signed the first SAA agreement with FYR Macedonia³ in April 2001. A similar agreement with Croatia was signed in October 2001, with Albania in June 2006. Last September Serbia and the European Commission concluded the technical negotiations on the text of a SAA agreement. Montenegro signed its SAA agreement

in March 2007. Negotiations for a SAA Agreement with Bosnia and Herzegovina started in 2005 and could finish in the course of 2007. Enlargement Commissioner Verheugen made it clear: *"If countries want to join the European Union then they must prove that they can develop regional co-operation and resolve their problems in co-operation with their neighbours."*⁴ These countries need to choose commitment to the future by breaking clearly with the past and engaging themselves in genuine cooperation with the UN International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia in The Hague (ICTY).

A co-operative and constructive atmosphere in combination with unleashed new capacities through the work of the Pact have paved way towards the development of a positive *"can do"* culture in the Region. In this sense, one of the major achievements of the Stability Pact was helping to get warring countries back to the negotiating table and serve as an icebreaker between adversaries. The institution also played a crucial role in diminishing the psychological feeling of insecurity. With its unconventional format, a tool for trust-building was soon developed, which offered a platform for constructive dialogues with international partners and the exchange of ideas on cross border co-operation between the countries of the region. The Pact especially acknowledges the importance of cross border co-operation, as a manifestation of the principle of subsidiary. The Pact gives emphasis to activities that enhance the role of the civil society in the region, and supports

³ Greece has opposed international recognition of its northern neighbour under the name Macedonia since 1992 because it considers the name part of Greek heritage. There is a northern Greek province with the same name. Athens adheres to the name 'Former Yugoslav Republic of Macedonia' or FYROM under which the country joined the United Nations in 1993.

⁴ Franz Lothar-Altmann, 'Schemes of regional cooperation in South East Europe', *Journal of Southeast European and Black Sea Studies*, Vol. 3, No. 1 (January 2003), p. 142.

programmes that strengthen democracy at grass-root level. There are a number of priority areas where regional co-operation will remain crucial also in the years to come. Co-operation is needed in particular with some of SP's security-related initiatives and Task Forces, such as the Initiative to fight against Organised Crime and Corruption (SPOC), the PoliceForum for South Eastern Europe, the Border Security and Management Issues Initiative (also called "*Ohrid Border Process*"⁵) and co-operation is also needed with the South East European Co-operative Initiative's Regional Centre for Combating Transborder Crime in Bucharest and the Southeast Police Chief Association (SEPCA). Growing progress in economic cooperation in South Eastern Europe is highlighted by the new CEFTA, signed in Bucharest in 2006. This is an important achievement, as trade and investment are important tools in moving the region as a whole forward.

Having outlined this developments one can surely say that the year 2007 shows a mature region where the importance of regional co-operation is better understood and placed highly on the national political agendas. Many of the problems South Eastern Europe is facing can only be addressed on a regional basis – attracting foreign investment and fighting organised crime are good examples of this. There is an increased dynamism in relations between the governments in South Eastern Europe. We see companies

taking full advantage of regional free trade with the end result of intra-regional trade doubling over the past few years. We see common approach to tackling of difficult issues such as fight against organised crime and corruption. We see exchanges of best practices in the area of migration. To summarise – the relations between the countries in the region are slowly but steady "*normalizing*". These examples manifest that the region has matured and that the relations between the countries are – in most areas – based on mutual understanding and trust. The importance of regional co-operation is better understood today than ever before and the reasons therefore a quite obvious:

- Firstly, it is a necessity in SEE, as a number of issues, from fighting organised crime, to attracting investments, to strengthened disaster prevention can only be addressed on a regional basis.
- Secondly, regional co-operation is both a prerequisite and a tool for the European integration of South Eastern Europe. To put it differently – it is one of the preconditions of EU and NATO memberships as the two organisations want to take in only those countries that show maturity in relations with their neighbours – regardless of how painful memories of recent events can be. However, regional co-operation should not be mistaken for a substitute for EU integration. Since regional co-operation is the basis the EU itself is built upon, it is also a condition for the further integration of South Eastern Europe into the EU.
- Thirdly, co-operating regionally, under a single co-operation framework, exposes countries of South

⁵ The Ohrid Border Process serves as a very good example to illustrate the excellent co-operation between international organisations and the given added value by energizing regional co-operation. For the first time, four international organisations (EU, NATO, OSCE and Stability Pact) took concerted action, the impact of which proved to be far more effective than any of the individual components could ever have achieved.

Eastern Europe to an environment similar to the EU political environment. In practice this means that country leaders and experts get trained on policy/making under the same roof.

Back in 1999 the Stability Pact was established to serve as a framework - a balance between the international community and countries of the region. It had a mandate of confidence building and conflict prevention. This time, it is a revolutionary twist, because until now the regional activities were mainly designed, proposed and pushed by the Stability Pact under the leadership of the international community. The Regional Table of the Stability Pact in Belgrade in May 2006 and in Zagreb in May 2007 acquired far-reaching results. Decisions were taken to establish the so-called Regional Co-operation Council. This forum will gradually take over the tasks of the Stability Pact as the forum for regional co-operation in South Eastern Europe. The new set-up implies a change of paradigm in regional co-operation and will change the way that the Southeastern European countries interact with each other. Nevertheless, the RCC will work close with the South East Europe Co-operation Process (SEECF), which has become the *"voice of the region"* and a political guide for the Pact already in the past. The SEECF ministerial meetings regularly provide significant political guidance also for the Stability Pact. The last such Ministerial took place last September 14, 2007 in Plovdiv.

The phased evolution of the Stability Pact into a regionally owned Regional Co-operation Council should however not be interpreted as the international community withdrawing its support.

Many of the Stability Pact international partners have assured that they will stay engaged, but want to see the countries of the region gradually taking more ownership of the process – politically, financially and also personnel-wise.

The RCC, which, like its predecessor, will be funded in part from the region as well as by the European Commission - members, will establish its headquarters in Sarajevo. The first secretary-general of the new initiative is Croatian diplomat Hido Biscevic, who was appointed at the Regional Table in May 2007 in Zagreb by the regional foreign ministers. The formal handover of authority will consist of two parts — the establishment of the regional headquarters and its infrastructure and streamlining of all the task forces and initiatives that currently operate under the Stability Pact to the new regional framework. Until February 2008, Hido Biscevic and Erhard Busek will work together to ensure that the Stability Pact's achievements are preserved and that the transition to the new framework is as smooth as possible. In June 2003, the Thessaloniki Summit gathered the whole of Europe and offered a clear perspective of EU membership to Western Balkan countries. But they should show their European commitment through a strong reform agenda, and demonstrate their readiness for regional cooperation. The message was clear - in order to cooperate with Brussels, you first have to cooperate with your neighbours. The Stability Pact focused exactly on that - the cooperation among countries of South Eastern Europe. Thus the handing over of the pact to the Regional Co-operation Council can be seen as a renaissance or rejuvenation of the Thessaloniki summit.

"It is up to you now to make the best out of this new tool. International support will still be available, but it is up to your countries to fill this RCC with life, to make it a success story and thereby show that Southeastern Europe is a different region today than it was in the 1990s. The RCC will only be effective if it will enjoy the support of all its members, and if all the members will work together to achieve the common goal of a strong and sustainable regional co-operation in support of EU and Euro-Atlantic integration."

Erhard Busek, May 2007 in Zagreb

However the period from now to 2008 will be crucial for the Western Balkans, but also for the Stability Pact and the RCC, not only because of the issue of Kosovo's future status and the related regional implications. Also of importance is the transformation of the existing post-conflict structures in Bosnia into the foundations of a well-functioning, democratic state. Moreover it is an open question to include Moldova in the enlargement process or as it was expressed by the Austrian Foreign Minister to "Balkanize Moldova". But finally the real question addresses the Euro-Atlantic future of the region.

Резиме

Од почетокот на 90-тите години земјите на бивша Југославија се соочуваат со синџир на конфликти кои што доведоа до распаѓање на државата, на која што се гледаше како модел за управување со етничка разновидност. Судирите во Западниот Балкан оставија многу повеќе и подлабоки лузни од оние што се гледаат на површината. Пактот за стабилност, кој што почна на 10 јуни 1999 по иницијатива на ЕУ, беше интегрален дел на стратегијата за прекин на војната во Косово и наоѓање на решение на проблемите во регионот. Пактот за стабилност беше сложен обид на соочување со Балканот како регион, согледувајќи дека сите политички единици во регионот и конфликтите меѓу нив се само мали делови на една огромна целина. Пактот беше замислен како прва сеопфатна стратегија за превенција на конфликти во земјите на Балканот од страна на меѓународната заедница. Неговиот најголем успех во последните осум години беше промовирањето на вистинскиот дух на партнерство и заедничка посветеност кон целите помеѓу примачите и донаторите. Целта беше истовремено да се створат услови кои што ќе привлечат приватен капитал, ќе го забрзаат економскиот пораст и на долгорочен пат ќе им помогне на овие земји да се квалификуваат за прием во Европската Унија. Но, како и да е, времето од сега па сè до 2008 година ќе биде клучно за Западниот Балкан, но исто така и за Пактот за стабилност и Регионалниот совет за соработка (РСС), не само заради решавањето на идниот статус на Косово туку и за последичните регионални импликации.

In the Public Eye: Protecting Privacy in a Forthcoming Balkan Surveillance Society

Kiril Nejkov

The History of Privacy and Data Protection

Privacy is fundamental human right. It underpins human dignity and other values such as freedom of association and freedom of speech. It has become one of the most important human rights of the modern age.¹ One writer went even further, to observe that “in one sense, all human rights are aspects of the right to privacy”.²

Of all human rights in the international catalogue, privacy is perhaps the most difficult to define.³ The *Calcutt Committee on Privacy and Related Matters* [hereinafter referred to as “The Calcutt Committee”] in its report of 1990, stated that “nowhere [was to be] found wholly satisfactory statutory definition of privacy”.⁴ One approach to definition of privacy is through fusing it with data protection, with interprets privacy in terms of management of personal information.

The widest definition of privacy is that it draws a line at how far society can intrude into a person’s affairs.⁵ The

Calcutt Committee defined privacy as: “*the right of the individual to be protected against intrusion into his personal life or affairs or those of his family, by direct physical means of publication of information*”.⁶

As it is a case with many other concepts, the roots of referring to privacy can be found in the Qur’an⁷ and the Bible. Jewish law has long recognized the concept of being free from being watched, and there are protections of privacy in classical Greece and ancient China.⁸

Various countries developed specific protection for privacy. In 1776 the Swedish parliament enacted the Access to Public Records Act that required all Government information to be used for legitimate purposes. France prohibited publication of private facts and set stiff fines for violators in 1858. The Norwegian Criminal Code prohibited the publication of information relating to “personal or domestic affairs” in 1889.⁹

⁶ Calcutt Committee Report

⁷ See for example: [Soorah an-Noor (24): 27-28] and [Soorah al-Baqarah (2) 24:27-28 (Yusufali) on permission to enter, and al-Hujraat 49:11-12, on avoiding suspicion.

⁸ See Richare Hixson, *Privacy in Public Society: Human Rights in Conflict 3* (1987), Barrington Moore, *Privacy: Studies in Social and Cultural History*, Jeffrey Rosen, *the Unwanted Gaze*, all quoted in PHR 2004 - Overview of Privacy, at www.privacyinternational.org

⁹ Jean M. Hauc, *Protecting Private Facts in France: The Warren & Brandeis Tort is Alive and Well and Flourishing in Paris*; Prof. Dr. Juris Jon Bing, *Data Protection in Norway*, quoted in PHR 2004 – Overview of Privacy, at www.privacyinternational.org.

¹ Marc Rotenberg, *Protecting Human Dignity in the Digital Age* (UNESCO 2000)

² Fernando Volio, “Legal Personality, Privacy and the Family” in the Henken ed, *the International Bill of Rights*, 1981

³ James Michael, *Privacy and Human Rights*, 1 (UNESCO 1994)

⁴ Report of the Committee on Privacy and Related Matters, Chairman David Calcutt QC, 1990, Cmnd. 1102, London: HMSO, page 7 [hereinafter quoted as Calcutt Committee Report].

⁵ Simon Davies, *Big Brother: Britain’s Web of Surveillance and the New Technological Order 23* (Pan, 1996)

Different Regimes for Protection of Privacy

The modern privacy benchmark at international level can be found in the *Universal Declaration for Human Rights* in article 12, which states that “no one should be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to the attacks to his honour or reputation. Everyone has a right to the protection of the law against such interferences or attacks”.¹⁰

Along similar lines, the *International Covenant on Civil and Political Rights* [hereinafter “ICCPR”] in article 17, protected privacy, with inclusion of the notions of unlawful interference (as addition to arbitrary interference) and the unlawful attacks to personal honour and reputation.¹¹ *International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families* and *International Convention for Protection of Rights of Child*, adopted the same language.¹²

The regional instruments for data protection also make reference to protection of privacy, thus making these rights legally enforceable. Article 8 of the *European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* from 1950, in the famous article 8 states: “Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right, except such as in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national

security, public safety or economic well being of the country, for the prevention of disorder and crime, for the protection of health or moral, or for protection of rights and freedoms of others.

The *Charter of Fundamental Rights of the European Union* adopted in 2000, five years after the adoption of the *Directive for Protection of Individuals with regard to the Processing of personal data and on the free movement of such data* – the founding block of the EU data protection system which is more detail elaborated below - in its article 8 puts in a nut-shell the principles of the said Directive and regulates the right to privacy in direction to personal data protection. Article 8 of this Charter reads that “1. Everyone has a right to the protection of personal data concerning him or her. 2. Such data must be processed fairly and on the basis of a consent of the person concerned or some other legitimate basis laid down by law. Everyone has the right of access to the data which have been collected concerning him or her, and the right to have it rectified. 3. Compliance with these rules shall be subject to control by an independent authority.”¹³

The *American Convention of Human Rights* and the *American Declaration of Rights and Duties of Mankind* contain provisions similar to those of the *Universal Declaration of Human Rights* and *ICCPR*.¹⁴

It is interesting to be noted that *African Charter on Human and Peoples’ Rights* does not make reference to privacy rights. One explanation for this is that in African context the solution for

¹⁰ Universal Declaration of Human Rights, art. 12

¹¹ See *International Covenant on Civil and Political Rights*, article 17

¹² See *UN Convention on Migrant Workers*, art. 14 and *UN Convention on the Rights of Child*

¹³ Article 8, *Charter of Fundamental Rights of the European Union*

¹⁴ See *American Convention on Human Rights*, articles 11 and 14 and *American Declaration on Rights and Duties of Mankind*, articles V, IX and X.

individual conflicts is subordinate to safeguards of stability of the social context, thus limiting the status of individual, all of whose are expected to be part of different, strictly hierarchical communities. As in many other spheres, with the development of industrialization on wide scale, the concept of privacy is being introduced in African realities as well.¹⁵

Nearly every country in the world includes protection of privacy in its Constitutions. The minimum protection of privacy includes: inviolability of home and secrecy of communication. The most recent constitutions upgrade this protection on the level of protection of special rights to access and control one's personal information.

In the modern terminology the protection of privacy has been termed, both for the sake of terminology, but also of substance, to personal data protection. This change was brought in order to clarify that personal data protection regimes go over and beyond protection of privacy of individuals – that they do not protect only against invasion of the private life of individuals, but also protect against improper use of their data.¹⁶

Personal data protection laws started being proliferated in the 1970' and 1980' with the advent of "automated means for data protections" – namely the development of computer science and production.

In 1981 the Council of Europe adopted the milestone *Convention for Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data of Council of Europe* (hereinafter "Convention 108 of CoE") which set out the "common core" of data protection prin-

ciples, which became foundations of the data protection regimes in Europe and specially the data protection **acquis** of European Union.

European Acquis Communautaire on Data Protection

The European Union *acquis* on data protection comprises of one framework directive and three subsidiary directives. The *Directive 95/46/EC on the Protection of Individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data* hereinafter will be referred to as "Framework Directive". The three subsidiary directives are the *Directive 97/66/EC on the Protection of Personal Data and the Protection of Privacy in the Telecommunications Sector* (hereinafter referred to as "Telecommunication Privacy Directive"), the *Directive 2002/58/EC concerning processing of personal data and protection of privacy in the electronic communications sector* (hereinafter referred to as "Directive on Privacy and Electronic Communications") which in 2002 replaced the previous Telecommunication Privacy Directive and the most recently adopted *Directive 2006/24/EC on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communication services or of public communication networks and amending Directive 2002/58/EC* (hereinafter "Data Retention Directive").

This paper will focus on the Framework Directive, as basic instrument of data protection in the Union, which sets the principles of data protection, which are further elaborated in the subsidiary directives.

The legislative process on data protection in the European Communities

¹⁵ See more on the African context on protection of privacy in Gutwirth, Privacy and Information Age

¹⁶ Professor Douwe Korff, Data Protection Laws in the European Union, p. 1

started in 1990 when the European Commission opined that the personal data protection laws should be approximated and it proposed adoption of framework directive on Data Protection.

The Framework Directive was proposed as a means towards an economic ends – towards the smooth operation of the internal market.¹⁷ However, in the same time it set further, if not more important goals before it self. It aimed at approximation of data protection laws of the Member States, but in direction of not lessening the existing levels of data protection,¹⁸ and in giving substance and amplifying the rights and freedoms contained in the Convention 108 of CoE.¹⁹

After long legislative process, the Framework Directive was adopted in 1995. The core concept of the Framework Directive became the *personal data processing*. In order for this term to be well understood, in this paper overview of the notions of “personal data” and “data subject” will also be provided.

Data subject is every identifiable natural person, meaning person who can be identified directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or one or more specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity.²⁰ Personal data is any information relating to a data subject.²¹

Before providing insight in the personal data processing concept, it should

be noted that *Article 29 Working Party*²², provided comprehensive comment on the notion of personal data which stated that the scope of the definition of personal data implies that personal data includes not only population registry data or information resulting from objective factors which can be verified or rectified, but also any other element, information or circumstance having an information content such as to add to the knowledge of an identified or identifiable person, meaning that personal data can be found in the subjective judgments and evaluations.²³

Processing of personal data is the core concept of the Directive, and the Directive aims to protect individuals with regard to possible harms emanating from data processing. This was not the case in the original draft of the Framework Directive. It had as its core concept the notion of protection of “personal data file” or protection of the “filing systems”, in line with the concepts of “files” as per the French and German data protection laws from 1970'. The reason behind this change in paradigm was the advent of modern, dispersed and transient computer operations, through which data were processed, but those data were not necessarily structured, as required by the concept of “personal data file”.²⁴

¹⁷ Article 3 of the Preamble of the Framework Directive reads that “whereas the establishment and functioning of an internal market in which [...] the free movement of goods, persons and services and capital is ensured require not only that personal data should be able to flow freely from one Member State to another, but also that the fundamental rights of individuals should be safeguarded.”

¹⁸ Article 10 of the Preamble of the Framework Directive

¹⁹ Article 11 of the Preamble of the Framework Directive.

²⁰ Article 2 of the Framework Directive

²¹ Ibid

²² Article 29 Working Party is the shortened name of the “Working Party on the Protection of Individuals with regard to Processing of Personal Data” established pursuant to Article 29 of the Framework Directive, which has advisory status and acts independently, and is composed of representatives of data protection authorities designated by each Member State, and shall examine any question covering the application of national measures for implementation of the Framework Directive as well provide opinions to the European Commission and advises on specific measures aimed at protection of personal data.

²³ Recommendation on Employee Evaluation Data (Opinion 1/2001 of 22.03.2004) of Article 29 Working Party.

²⁴ Professor Douwe Korff, Data Protection Laws in the European Union, p. 11

That is how the very comprehensive definition of data processing came into being, to include in data processing “everything done with data, from collection to destruction”²⁵ namely: “any operation or set of operations which is performed upon personal data, whether or not by automatic means, such as: collection, recording, organization, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure, alignment or combination, blocking, erasure or destruction.”²⁶

The system of data protection established by the directive can be organized in the following sections: ensuring appropriate quality of personal data, having legitimacy of the processing of personal data, definition of special categories of processing, protection of special rights of personal data subjects, and imposition of obligations to controllers - natural persons or legal entities that determine the purposes and means of data processing of personal data.

Article 6 of the Framework directive provides the legitimacy test for data processing, which is further elaborated in the other articles. Article 6 in its five paragraphs lists all the requirements for a given data processing to be in accordance with the Directive: firstly: personal data must be processed fairly and lawfully; secondly: personal data must be collected for specific explicit and legitimate purposes, and should not be further processed in a way that is incompatible with those purposes; thirdly: personal data should be adequate, relevant and not excessive in relation of the purposes for which they have been collected, or for which they may be further legitimately processed; fourthly:

personal data must be accurate with every possible step taken, where appropriate, they to be kept up to date; and fifthly, and lastly: personal data are to be kept in a form that permits the data subject to be identified not longer than necessary for the purposes for which personal data have been collected.

The Directive puts additional burdens for processing of special categories of data - also known as “sensitive data” – data revealing racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership and data concerning health and sexual life of individual. The principle is that processing of such data is forbidden. However, this principle has limited number of exceptions, which in accordance with the general interpretation rule of exceptions, should be interpreted in the narrowest possible meaning.

The two key rights of the data subjects are that they are entitled to be informed on whether their data is being processed, by whom and why, and the right to access the data processing, including right to rectify the data which are being processed.

The personal data processing has to be notified to national personal data protection authorities, which are responsible for monitoring the application of the Directive.²⁷

The Directive does not apply on personal data processing which is undertaken for the purposes of national or public security and defence, criminal investigations or important economic or financial interest of the state. This exceptions will be further analyzed

²⁵ Ibid, p. 12

²⁶ Article 2, point b of the Framework Directive

²⁷ The Directorate for Personal Data Protection is Macedonia's national data protection authority, established pursuant to the Law on Personal Data Protection from 2005, which is largely and in principle based on the Framework Directive.

in the remaining part of the paper, specially with regard to modern threats to privacy, which in big part can be rationalized as being in line or part of the national or public security or defence of the countries.

Modern Threats to Privacy

Modern threats to privacy can be organized in two major groups, whether they belong predominantly to the public sphere or to the private one. In the first group belong the threats posed by the fight against terrorism, the identity systems, the surveillance communications and public records. In the second group the most important ones are the travel privacy interferences, electronic commerce, the genetic privacy and work place one.

Those who believed that 9/11 will be the new ultimate benchmark of our times, might not have been right in all respects, but were definitely right with regard to shift in policy in terms of privacy protection. The changes in policy were not limited only to the United States. Many other countries responded to the changed reality - either upon internal decision, or based on increased pushes from external factors - thus creating truly global terrorism politics. What is even further danger for privacy protection, the fight against terrorism was abused as pretext for increasing the state power or suppressing dissidents.²⁸

Almost every country that changed its laws as response to 9/11 did that in the direction of allowing enforcement and national security agencies to perform interception of communications,

including through the new approach of reducing authorization requirements and oversight.²⁹

The other by-product of the ever-stronger anti-terrorism political rhetoric was the weakening of the personal data protection regimes, mostly through extended retention of data periods, and development of new theoretical basis of the data protection regimes.³⁰

Biometrics is identification or verification of someone's identity on the basis of physiological or behavioural characteristics. The most popular forms of biometric IDs are fingerprints, retina scans, hand geometry, voice recognition and digitized images. The danger of widespread usage of biometrics identification technology could remove the veil of anonymity or pseudo-anonymity in most daily transaction, through creation of electronic trail of people's movements and habits.³¹

Most governments in the world do regulate the surveillance of communications. There have been great pressure on governments to adopt wiretapping laws to address new technologies, with the United States being at the forefront of promoting greater use of electronic surveillance, based on two strategies: developing laws that oblige all companies that develop communication technologies to build-in surveillance capabilities; and seeking limits on the

²⁸ See PHR 2004 – Threat to Privacy, Responding to Terrorism, at www.privacyinternational.org.

²⁹ Ibid, Increased Communications Surveillance and Search and Seizure Powers

³⁰ Data protection regimes should be changed, to ensure data protection legislation, as implemented, [to take] into account the public safety and other social values, in particular by allowing retention and preservation of data important for network security requirements or law enforcement investigations or prosecutions, and particularly with respect to the internet and other emergent technologies". Statement of the G8 Justice and Interior Ministers, Recommendations for Tracing Networked Connections Across National Borders in Terrorist and Criminal Investigations, May 14th, 2002.

³¹ Roger Clarke, Biometrics and Privacy, April 15th, 2001, available on www.anu.edu.au

development of encryption products, both in hardware and software.³² The surveillance of internet communication is being undertaken through various products including the two developed by United States and China, the “DCS 1000” and the “Golden Shield”, included here for illustration purposes only. The former is able to scan millions of e-mails a second, and “would give the Government, at least, theoretically, the ability to eavesdrop on all customers’ digital communications, from e-mail to online banking and web-surfing”³³ and the latter, once built, would be build-in surveillance intelligence into the network, allowing to “see”, “hear” and “think”.³⁴

Public records represent some of the most difficult privacy challenges. Due to the fact that public institutions contain plethora of personal data of individuals, from birth registration numbers, to arrest information and civil case history, to drivers’ information and land sales, this data could be, and are being used for tracking³⁵ and profiling citizens.³⁶

Since the terrorist attacks of 9/11, the travel security increased in importance, resulting in severe diminishing of travel privacy. This is even more troubling, having in mind that the data protection in the travel industry was never on comparable level with the other industries.³⁷ Reservation data on the individuals travelling on one itinerary are

stored in a Passenger Name Record (PNR) which contains names of travellers, details of flights, hotels, car rentals, residential and business postal and e-mail addresses, phone numbers credit-card details, names and personal information of emergency contacts. There are serious attempts for creating a regime of PNR retention that would allow the information stored in PNR to be passed to governments and to be kept indefinitely.³⁸

The growth of internet and electronic commerce has dramatically increased the amount of personal information that is collected about individual by corporations. Many on-line companies provide list of their customer’s e-mail addresses to companies that specialize in sending un-solicited commercial e-mails [spam].³⁹ In 2001, the European Commission found that “internet subscribers worldwide are paying 10 million EURO a year in connection costs to receive junk e-mails”.⁴⁰ Another problem with internet electronic commerce is profiling – monitoring users as they travel across internet, collecting information on what websites they visit, the time they spend on the sites etc. The usual suspect in this respect, and with good reasons, is Google – the most popular search engine in the world. Google grows into custodian of very wide and very intimate information about individual using its services.⁴¹ Very good illustration of Google approach is Gmail, which when established in 2004 was attracting users

³² David Banisar and Sumon Davis, the Code War, Index on Censorship, January 1998

³³ FBI’s System to Covertly Search e-mail raises privacy, Wall Street Journal, July 1st, 2000

³⁴ G. Walton, Chinas Golden Shield: Corporations and Development of Surveillance Technology in the Peoples Republic of China, (Rights and Democracy, 2001)

³⁵ Daniel J. Solove, Access and Aggregation: Public Records, Privacy and Constitution, 86, Minnesota Law Review 6, 2002

³⁶ For example, see further on the Eli Lilly drug maker profiling employees through public records, “Firms Dig Deep Into Worker’s Past Amid Post Sept 11 Security Anxiety”, Wall Street, March 12, 2002.

³⁷ PHR 2004 – Threats to Privacy

³⁸ Hasbrouck, “USA Will Keep Visitor Travel Histories for 100 Years”, <http://Hasbrouck.org/blog> .

³⁹ PHR 2004 – Threats to Privacy

⁴⁰ European Commission, Unsolicited Commercial Communications and Data Protection, January 2001, available at www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/studies/spam.htm

⁴¹ Who’s Afraid of Google, The Economist, September 1st, 2007.

through an offer of 1 gigabyte free mail space [at the time very big storage space] on the condition that the engine will extract content from the outgoing and incoming messages for advertisement targeting. It goes without saying, that this is still ongoing policy of Google.⁴²

Radio Frequency Identification (RFID) is an automatic identification system that enables wireless data transmission by portable tags that are invisible and in-bedded in products and product packaging. At worst case scenario, RFID Tags could enable corporations to track every physical move that a consumer makes, and to be able to determine which products the consumer purchases, how often certain products are used and where they are used.⁴³

Breaking of genetic privacy is dangerous for two reasons: due to increased usage of genetic data for identification, and due to the fact that genetic data provide information of genetic diseases and predispositions.

Lastly, in this overview of modern threats to privacy, we shall look into work place privacy. It has always been a common place that employees are subject to a certain type of monitoring by their employers. Traditionally this monitoring was based on a certain form of human intervention, with consent, or at least the knowledge of the employees. However, in our times workspaces

are increasingly video monitored, but what is more: software is also monitoring the performances, through interrogating computers which software is being run, how often and in what manner. Employers can centrally control any software on every PC, and can monitor the incoming and outgoing mails of the employees. Just for flavour – in 2001, the American Management Association found that nearly 80% of major US companies monitor employees at work by checking their communications: telephone conversations, computer files, internet connections or by using video surveillance for performance evaluation and security purposes.⁴⁴

Surveillance Society and the Balkans

The picture painted above is disturbing, and what is more – it is not a snapshot from possible future, but a sequence of very existing reality. The examples of modern threats to privacy provided above can be summarized as “purposeful, routine, systematic and focused attention paid to personal details for the sake of control, entitlement, management, influence or protection”.⁴⁵ That is definition of surveillance. In September 2006, the Surveillance Studies Network in the United Kingdom, based on the above definition informed the Information Commissioner (Data protection authority of the United Kingdom) through a “Report on Surveillance society” that: [not only that surveillance exists, but it is institutionalized in the lives of the citizens of the United Kingdom to the point of being safe to con-

⁴² At FAQ “7. Are there ads in Gmail? Yes, there are small, unobtrusive, and relevant text ads alongside your Gmail messages, similar to those on the side of Google search results pages. The matching of ads to content is a completely automated process performed by computers. No humans read your email to target the ads, and no email content or other personally identifiable information is ever provided to advertisers. Ads are never inserted into the body text of either incoming or outgoing Gmail messages and you won't see any pop-ups or untargeted banner ads in Gmail. In fact, Gmail users have even told us that they've found our ads to be interesting and even useful. See at: <http://mail.google.com/mail/help/intl/en/about.html>

⁴³ PHR 2004 – Threats to Privacy

⁴⁴ American Management Association, Annual Survey on Workplace Monitoring and Surveillance, April 18th, 2001

⁴⁵ A Report on the Surveillance Society, September 2006, page 4

clude that] “We live in a surveillance society.”⁴⁶

Surveillance society came into being thanks to the “massive surveillance systems that now underpin modern existence” which were not introduced as part of a conspiracy but “as an outcome of the modern organizational practices, business, government and military”.⁴⁷ The dangers of the Surveillance society are that it might lead to serious corruptions of power, leading to legitimizing permissions of great inequalities, based on class, race, gender, geography or citizenship; profound destruction of the social cohesion and solidarity on the basis of citizen’s understanding that they are not trusted and lastly distracting of attention from alternatives and from more urgent questions.⁴⁸

The last issue of interest of this paper is: Having in mind that Surveillance Society exists, and is spreading as a concept, what the effects of Surveillance Society would be in the Balkan countries, and what should be done about that?

One of the best known de-constructors of the Balkans, Maria Todorova, in one of the most informed books on the Balkans, *Imagining the Balkans*, provides guidance to the answer we need. She claims that the Balkans [first and foremost as a notion] is an Ottoman legacy⁴⁹ and as such contains the heritage of “an empire...in which the bureaucracy, seemed to be the only institution that linked, if not connected different parts of the population⁵⁰...which lead to a type of inherited statism...in which the bureaucracy had “dominant

role in the state and control over societies”.⁵¹ This history of strong centralized state determined the political development of the [Balkan countries] in the period after obtaining independence. On the other hand she also concludes that “...[in the 19th, and beginning of the 20th century] the Balkan societies felt endemic mistrust towards the state.”⁵²

What can be concluded from the observations of Todorova is that our Balkan states were formed on the very premise that the people of the Balkan did not trust their states, both because of enslavement traditions and because of the transposed principles of work of the bureaucracy – which intrinsically aimed at wide control over the society. If these conclusions are then moved to the next chapters of our common Balkan history – with the arrival of Communism/Socialism, in which the strong state was becoming ever more totalitarian, it stems that the citizens of the Balkans had very little ground to change the “endemic mistrust towards the state”. Lastly, in the years after reaching our “yet-another” independence, in the 1990, with the incorporation of cripto-criminal structures as part of the ruling elites in our countries as well as with the eruption of open armed conflicts, it was not very probable that the mutual trust between the Balkan States and its citizens will be dramatically increased.

This is all of importance for personal data protection, because it is easily seen the principles of “collecting data on individuals which could be used when needed” are not contrary to the essence of the formation and development of the Balkan countries, and be-

⁴⁶ Ibid, page 1

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Ibid, p. 1-4

⁴⁹ Maria Todorova, *Imagining the Balkans*, p. 239

⁵⁰ Ibid, p.240

⁵¹ Ibid, 256

⁵² Ibid, p. 251

cause this collecting becomes ever easier and more available as a tool for achievement of various ends of social engineering, political fighting or pure Balkan-type intimidation.

Conclusions

The Surveillance Society is still not our full reality- but in few years, with increasing the economic level and modernisation of our societies it will become one. We have to be prepared for this because the less the privacy sphere is regulated, the more vulnerable we, as citizens, patients, consumers and employees will be.

It is of utmost importance for the privacy to remain private, not even for moral reasons, which is good basis for another debate, but from pure legal-human rights point of view, and economical – consumer protections perspective.

Surveillance society is a danger worth of concerns, for example in the

United Kingdom, a country that never experienced totalitarian episode and a society based on the notion of “live and let live”. It is incomparably more dangerous in the Balkans, with our country traditions of acceptance of strong states, and our social traditions of intensive voyeurism and petty spying. Because of this, we, as citizens of the Balkans, are much more inclined to tolerate lower levels of privacy. This can be a dangerous slippery slope. The barricade against the forthcoming *Surveillance Kathrina* are to be built now, through improvement of the legislation on data protection, both in the principal Personal Data Protection Law, and in the sectoral laws, based on the developed principles available in the European *acquis* on this matter; and through increase of the public awareness that personal data *belong* to the individual to whom they refer, and that giving up on them is not in any way different from giving up of any other type of property.

Резиме

Правото на приватност е едно од основните човекови права, а според некои автори и основата на целокупниот корпус на човекови права. Правото на приватност во современата терминологија и практика се доразработува преку правото на заштита на личните податоци, кое базира на основните документи за заштита на човековите права, но и на регионалните инструменти, особено силно развиени во Европската Унија, со Директивата за заштита на личните податоци. Современото општество носи сериозни закани за приватноста на граѓаните, како од страна на јавните, така и од страна на приватните чинители, до ниво да се тврди дека доаѓа, и дека веќе е дојдено времето на „општество на надгледување и прислушување.“ Современите инфраструктури кои се основата на „општеството на надгледување и прислушување“ не се сè уште дел од реалноста на балканските општества, но истите мора да се подготват со барикади на заштита на приватноста, особено поради традициите на повисока толеранција на повредите на приватноста. Барикадите треба да бидат поставени со подобрување на законодавството за заштита на приватност, на подигнување на свеста дека личните податоци му припаѓаат на поединецот на кого се однесуваат и дека нивното споделување не е на ниту еден начин различно од споделувањето на кој било друг вид сопственост.

Парламентот и заедницата

Случајот со државите на Западниот Балкан

Александар Спасеновски

Воспоставените системи на организацијата на животот на луѓето во една заедница може да се толкуваат и како практична валоризација на тезата на *Томас Хобс* за плашливата природа на луѓето и за нивното постојано трагање по сигурност, кое резултира со откажување на дел од нивните права во корист на врховниот суверен, кој заради тој чин се обврзува да им гарантира мирен живот. Државата, пак, како творба на човековиот ум, поставена како таква по Вестфалскиот мировен договор, а вообличена во денешните содржински рамки на почетокот на 20 век со изедначувањето на избирачкото право, односно осигурувањето на политичката еднаквост на сегментите, претставува нужен компромис помеѓу идеалистичките стремежи на „сонувачите“ и горчливиот вкус на општественото секојдневие, кое во својата основа ја има паднатата човекова природа, резултат на прагревот на нашите прародители.

Независно од постојаноста на дилемите за смислата, од една страна, како и предизвиците пред кои е исправена во светлото на глобализацијата, од друга страна, државата повеќе векови нааназад успева да ја реализира обврската кон своите граѓани, кои ја раководат и ја контролираат. Наспроти сè, историјата бележи бројни примери

за узурпации на моќта на државата од страна на поединци, кои одведоа цели народи и општества во катастрофи. Фашизмот и комунизмот се осведочени примери во оваа насока, бидејќи – според зборовите на Лав Троцки – *на социјализмот (односно на недемократичноста) потребна му е демократијата како кислородот на човековото тело*. Оттаму, како резултат на изнесеното, следува заклучокот според кој современата демократска држава мора да биде поставена на принципот на „светоста на личноста“, дел од неа, која ги доверила своите суштествени права за да ѝ бидат задоволени потребите и да ѝ бидат создадени предусловите за реализација на стремежите, притоа недоведувајќи ги во прашање задоволувањето на потребите и реализацијата на стремежите на другите граѓани, дел од истата заедница, односно држава. Овие услови, во најголема мера ги остварува демократската држава, која иако не е совршена – според зборовите на *Винстон Черчил* во неговиот историски говор од 1947 година – *досега подобар облик на државно уредување човековиот ум не успеал да имплементира во практиката*.

Законодавната власт во правна, политичка, социолошка, па дури и во културолошка смисла на зборот претставува врв на практичната

примена на демократијата. Парламентите, пак, какви што ги познаваме од почетокот на 20 век, според многумина, се израз на техничката неможност сите граѓани да учествуваат во решавањето на прашањата кои се суштествени за опстанокот и за развитокот на нивната заедница, односно држава. Затоа, како резултат на споменатото, се воспостави претставничката демократија, која во својата основа ги има непосредните избори на кои граѓаните ги избираат своите претставници, кои во нивно име се обврзуваат да ги совладуваат препреките со кои се соочува нивната заедница во одреден временски период.

Предуслов за суштествено остварување на претставничката демократија се слободните избори, кои треба да овозможат структурата на законодавната власт да биде рефлексивна на волјата на граѓаните. Евентуалното извитоперување на споменатата премиса – како што многу добро тука на Балканот знаеме – е причина за криза на легитимитетот на власта. Кризата на легитимитетот, пак, во себе го содржи семето на раздорот на самата демократија, која ако потрае е причина за нејзино рушење, после кое граѓаните на побрутален начин ја остваруваат сигурноста на својата заедница.

Во контекст на изнесеното, со право се поставува прашањето за состојбите во оваа сфера во државите кои настанаа по дисолуцијата на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ). Во оваа насока, со право се заклучува дека падот на Берлинскиот ѕид и обединувањето на Гер-

манија го означил крајот на биполарната поделба на светот. На Балканот, таквиот меѓник беше распадот на СФРЈ. По надминувањето на проблемите предизвикани со распаѓањето на федерациите и стивнувањето на еуфоричните национализми, започнаа процесите на транзиција во сите сфери на општественото живеење. Интегрирањето во Североатлантската договорна организација (НАТО) и во Европската Унија (ЕУ) беше врвна политичка цел на најголем дел од водствата на поранешните социјалистички држави. Во делот на економијата, пак, преодот од социјалистичка, планска кон пазарно ориентирана беше најсериозната трансформација која требаше да се заврши. Од начинот на кој беа спроведувани економските реформи, во голема мера зависеа и политичките дострели на поранешните социјалистички држави. Денес можеме да констатираме дека дел од државите успеаја да истрајат, други сè уште се справуваат, гледајќи го крајот, а трети и сега талкаат низ постсоцијалистичките свиоци, обидувајќи се да фатат некаков приклучок со остатокот од европските држави. Во однос на претпоследната и последната група, без никакви сомневања можеме да констатираме дека спаѓаа(т) најголем дел од државите на Западниот Балкан. Тоа упатува на заклучокот дека токму на овие простори ќе го дочекаме крајот на консолидацијата и демократизацијата во Источна Европа. Историјата ќе даде одговори дали ваквото радикално скршување на источноевропските држави беше очекувано и дали нужната транс-

формација која следеше беше успешна. Меѓутоа, за нас кои принудно станавме дел од транзициските собиџија, експликацијата за дострелите и формите во кои тие се јавуваа(т) претставува значајно сознание.

Во оваа смисла, несоодветното функционирање на претставничката демократија на Западниот Балкан на почетоките од воспоставувањето на повеќепартизмот и слободната пазарна економија беше израз на неискуството, кое е резултат на нејзиното неприктицирање. Кон тој факт, како историска несреќа за дополнително влошување на состојбите беа и некои неодговорни политички лидери, кои со националистичка реторика ја искористија еуфоричноста на граѓаните за да остварат ирационални, во основа недостижни политички цели. Споменатите факти, надополнети со конфликтноста која настана за време и по распадот на СФРЈ, резултираа главно со изборни фалсификати и со отсуство на политичка култура во комуникацијата помеѓу претставниците на различните национални и политички сегменти во парламентите на државите. Тоа, пак, во голема мера придонесе да се девалвираат големината и значењето на претставничките тела во државите, што, како ефект во услови на сериозни општествени турбуленции, беше повод, заради зачувувањето на екстрактот на демократијата, да се наруши во одреден сегмент самата демократија. Имено, во такви услови тежиштето на решавањето на суштинските државнички прашања се измести надвор од парламентите. Така, во минатото останаа забележани неброени случаи,

кога политичките лидери ги договараа решенијата на друго ниво, а членовите на националните претставнички тела само формално ги прифаќаа истите. На тој начин, се воспостави магичниот круг на перманентно девалвирање на статусот на парламентите, кој почна да се поправа по решавањето на сложените национални прашања во државите. Оттаму, после секој изминат изборен циклус, после секое – макар и минимално – подобрување на состојбите во државите, растеше и рејтингот на претставничките тела, кои, сепак, сè уште не се на нивото коешто го имаат истите во државите со поголема демократска традиција.

Денес, иако процесот на демократски развој е утврден и неповратен, особено заради посветеноста на владите на државите од Западниот Балкан кон европските и кон евроатлантските интеграции, постојат проблеми кои чекаат да бидат решени. Споменатата состојба дополнително се сензибилизира затоа што се јавува уште еден значаен елемент на кој сите треба да внимаваме. Имено, хетерогеноста на национална структурираност на западнобалканските држави. Така, дипломатијата, односно постојаните договарања и контакти во претставничките тела, каде се носат најважните одлуки, освен на идеолошки план се применуваат и на меѓународниот план. Последното, пак, поврзано со релациите на парламентарците, односно политичарите од различна етничка припадност, е особено значајно, заради тоа што инцијацијата за ново меѓунационално недоразбирање во услови кога сеќавањето од поранешните

судири е свежо, може да резултира со политичка нестабилност, која по правило се надминува со помош од меѓународната заедница. Значи, свесни за претходното, секогаш треба да ја имаме предвид констатацијата дека парламентите се рефлексивна на состојбите во заедница, но и фактор кој рефлектира, односно упатува на одредени поведенија, кои се прифаќаат од граѓаните, дел од истата заедница. Затоа, во услови кога транзицијата не е до крај завршена, во политички поларизирани и национално хетерогените општества, одговорноста на политичките елити е дополнително зголемена од причина што извесноста од „повторно враќање на почетокот“ не е воопшто мала. Затоа, на крајот, со право се наметнува констатацијата – која стана помалку фолклорна – дека сè уште постојат многу предизвици за граѓаните на Западниот Балкан. Претстојат тешки мигови и големи искушенија. Меѓутоа, толку очекуваниот голем демократски исчекор беше направен. Она што беше 1990-тата за несреќите кои ги снајдоа бал-

канските народи, тоа се годините по почетокот на новиот милениум за сите позитивни настани кои се случија и ќе се случуваат. Конечно Европа во вистинска смисла почна да се шири и кон Западниот Балкан. Вратите се отворени, а желбата на народите и елитите за интеграција е голема. Меѓутоа, во моментот кога Балканот ќе се интегрира во ЕУ, тогаш ќе може да кажеме дека целта е остварена. Тоа ќе биде доказ дека периодот на обземаеност со транзицијата е завршен, а дека демократизацијата во целост ѝ го одзема местото на недемократичноста. Главните политички цели, доживевани како врвни национални, односно државни интереси, во голема мера ќе бидат остварени. Зачленувањето во НАТО и во ЕУ ќе претставува крај на политичката транзиција. Реформите во економијата, пак, олицетворени во процесите на стабилизација, либерализација и приватизација, исто така ќе завршат, а целта на овој краток осврт е да нè потсети на патот кој беше изоден и на жртвите кои беа положени.

Abstract

The inappropriate functioning of representative democracy in the Western Balkans at the beginning of the establishment of the multiparty system and of free market economy was an expression of inexperience which is on the other hand, a result of lack of practice. This fact, as a historical misfortune for additional worsening of the situation, was confirmed by some irresponsible political leaders who, by means of nationalist rhetoric, used the citizens' euphoria to realize some irrational, but basically unachievable political goals. The mentioned facts, combined with the conflicts that emerged during and after the dissolution of SFRY, resulted mainly in rigged elections and a lack of political culture in the communication among the representatives of various national and political segments in the parliaments of different countries. This,

on the other hand, contributed to the devaluation of the greatness and significance of state representative bodies which, in conditions of serious social turmoil and seeking to preserve the extract of democracy, was a reason for distortion of democracy itself. Namely, in such conditions the focal point for resolution of essential state issues was placed outside of the parliament. Thus, history marks numerous cases in which political leaders agreed on solutions on another level, whereas the task of the members of national representative bodies was reduced to mere formal acceptance. In this way, the vicious circle of permanent devaluation of the status of parliaments was established, though the situation began to improve after the resolution of complex national issues in different countries. Consequently, after every electoral cycle, after every – even minimal – improvement of the situation in different countries, the popularity of representative bodies began to rise, although it has not yet attained the level found in some other countries with a longer democratic tradition.

Краток преглед на состојбата на верските слободи и права во Република Македонија

Ненад Марковиќ

Вовед

Посетата на Розмари ди Карло, заменик-помошникот на државниот секретар за европски и евроазиски прашања во Стејт депарментот на САД, на Правниот факултет во април 2007 година, покрај останатите прашања донесе и еден навидум незабележлив коментар за спременоста на Република Македонија за членство во НАТО. Имено, г-ѓа Ди Карло меѓу критериумите на кои Македонија треба сериозно да поработи со цел да ги исполни во потполност критериумите за членство во НАТО ги наведе и – религиозните слободи. Иако присутните можеби не ја разбраа веднаш непосредноста на врската меѓу религиозните слободи и членството во НАТО, можеше да се забележи дека претставничката на Стејт депарментот на САД добро ја познава ситуацијата во Македонија во однос на предизвиците низ кои помина нашата земја не само во случајот на спорот со Српската православна црква туку и во случајот Вранишковски, како и незадоволителната легислатива која во моментот постои за регулирање на верските слободи во Република Македонија. На линија на она што г-ѓа Ди Карло го адресираше како предизвик за нашата држава, повеќе од јасно е

дека верските слободи се перципираат како еден од фундаментите на политичката стабилност и демократски капацитет на една држава, која има сериозни аспирации за подолгорочна стабилност на ова поле (кое директно ги детерминира и етничките односи и нивната динамика) и членство во ЕУ и НАТО.

Токму поради важноста на ова прашање потребно е да се направи една ретроспектива на историјата на верските слободи во Република Македонија, не само од аспект на меѓународните обврски на кои Македонија се има обврзано во редица меѓународни документи туку и од аспект на критичноста на моментот со оглед на веќе започната процедура за донесување нов Закон за верските заедници и религиозни групи (полното име на новиот закон би требало да гласи Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група).

Од една страна стојат Уставот на Република Македонија и гаранциите кои тој ги дава во однос на практикувањето на религиозните слободи и права, а, од друга страна, меѓународните документи на кои Република Македонија го има ставено својот потпис и кои силно ја обврзуваат нашата држава истите слободи и права да ги почитува во полн капацитет. Оттаму потребата да се на-

прави анализа на постојната легислатива и критиките упатени од уважени меѓународни тела на сметка на дефицитите кои извираат од постојната регулатива. Од друга страна, подеднакво е важно критички да се опсервира и новата регулатива во подготовка и да се антиципираат можните проблеми кои таа би можела да ги создаде.

Правни извори за гаранција на религиозните слободи и права во Република Македонија (домашни и меѓународни акти)

Република Македонија, во своите аспирации да ги исполни највисоките норми на заштита и гаранција на религиозните слободи и права на различните верски заедници и групи, правниот извор и обврската оваа аспирација да ја исполни во практика ги наоѓа во Уставот и меѓународните документи кои Македонија ги има потпишано и ратификувано.

Безмалку е општо познато дека првата темелна вредност на Уставот на Република Македонија се „основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот“.¹ Вака формулираната темелна вредност не само што укажува на еден поширок корпус на права и слободи кои се гарантирани туку и укажува на директната врска помеѓу домашното законодавство и меѓународното право и обврските кои произлегуваат од него. Од друга страна, член 19 на Уставот на РМ (став 1 и 2) прецизно стипулира дека:

„Се гарантира слободата на вероисповеста.

Се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата...“²

Од Членот 19 станува јасно дека слободата на вероисповеста има уставна гаранција во Република Македонија, па оттаму и обврската истата да се почитува во согласност со она што Уставот го гарантира како неповредливо право. Дополнителна гаранција дава и член 20 на Уставот кој јасно вели дека „на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања“.³ Иако верските уверувања не се споменати директно, јасно е дека тие се дел од еден поширок културен идентитет, а слободата на здружување директно се однесува и на верските заедници и групи.

Ако Уставот презентира јасна рамка за практикувањето и гарантирањето на верските слободи во најопшта смисла, меѓународните документи кои Република Македонија ги има потпишано и ратификувано создаваат дополнителна обврска пред меѓународната јавност за нивно почитување и развивање. Во оваа смисла, покрај останатите документи, Република Македонија е потписник на Универзалната декларација на човековите права на Обединетите нации, Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права (исто така на ОН) како и на Европската конвенција за човекови права на Советот на Европа.

¹ Член 8, алинеа 1 на Уставот на Република Македонија. Уставот на РМ е интегрално достапен на www.pravo.org.mk.

² Член 19, став 1 и 2 на Уставот на РМ.

³ Член 20, став 1 од Уставот на РМ.

Што се однесува до Универзалната декларација на човековите права на ОН од 1948, членот 18 јасно укажува дека „секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата; ова право ја вклучува слободата на промена на религијата или уверувањето, и слободата, сам или во заедница со други, јавно или приватно, да ја манифестира религијата или уверувањето во образованието, практикувањето, обожувањето или обичаите“.⁴ Ова во многу потсетува на правната формулација во Уставот на РМ, а членот 20 на истата Декларација дополнително ја гарантира и слободата на здружувањето.

Што се однесува до Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права на ОН од 1966 година (на сила стапува десет години подоцна), таа оди уште подлабоко дефинирајќи нови параметри во изразувањето на слободата на религиозните уверувања:

1. Секој има право на слобода на мислата, верувањето и религијата. Ова право ја вклучува и слободата да се има или прифати религија или верување по сопствен избор, и слободата, индивидуално или во заедница со други, во јавност или приватно, да се манифестира религијата или верувањето во обожувањето, обичаите, практикувањето или образованието.
2. Никој нема да биде подложен на присила која би ја оневозможила неговата слобода да има или прифати религија или верување по сопствен избор.

3. Слободата да се манифестира религијата или верувањето може да се ограничи само со закон и во случај на потреба да се заштитат јавната безбедност, поредокот, здравјето или моралот на фундаменталните права и слободи на другите.

4. Државите потписнички на оваа Конвенција се обврзуваат да ја почитуваат слободата на родителите и, каде е применливо, старателите со цел да се обезбеди религиозната и морална едукација на нивните деца во согласност со сопствените убедувања.⁵

Од текстот на Конвенцијата станува јасно дека религиозните слободи се однесуваат не само на индивидуално туку и на идните поколения и нивното право да бидат воспитувани во духот на заедницата од која потекнуваат, но и дека ограничувањето на овие права се базира на „no harm“ либералниот принцип, т.е. е можно само во случај доколку практикувањето на истите повредува нечии други права. Исто така, оваа конвенција е најкомплетниот документ во смисла на најтемелна дефинираност на религиозната слобода и наметнува поголем обем на меѓународно преземени обврски во однос на Универзалната декларација на човековите права на ОН.

Конечно, Европската конвенција за човекови права на Советот на Европа во целост ги презема ставовите 1 и 3 на Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права на ОН, преточувајќи ги

⁴ Член 18 на Универзалната декларација на човековите права на ОН.

⁵ Член 18 на Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права на ОН.

во два става на својот член 9, со дополнителна гаранција на правото на здружување во член 11.

Од овие три документи, сосема е јасна позицијата на Република Македонија во однос на меѓународно преземените обврски, па согласно на тоа и легислативата во подготовка мора да ја следи логиката на овие одредби. Досега, тоа не е во потполност така.

Коментар на Законот за верските заедници и религиозни групи од 1997 година

Со донесувањето на Законот за верски заедници и религиозни групи од 1997 година престана да важи Законот за правната положба на верските заедници од 1977 година, донесен во Социјалистичка Република Македонија. Целта на новиот Закон беше да се уредат „положбата на верските заедници, основањето и работата на религиозните групи, верската поука и верските училишта, како облик на остварување на слободата на вероисповеста и на изразување на верата“.⁶ Овој текст на тогаш новиот Закон за верски заедници и религиозни групи во голема мера ја следи логиката на одредбите од веќе споменатите меѓународни документи, гарантирајќи ја слободата на верските заедници и религиозни групи во својот член 2. Членот 4, во согласност со Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права на ОН, ги забранува принудата и попречувањето на граѓаните во однос на

зачленувањето во верските заедници или религиозни групи, додека членовите 8 и 9 прецизно ги дефинираат и разликуваат поимите „верска заедница“ и „религиозна група“.

Токму во ваквото разликување на двата поима лежи и една од најкрупните забелешки на Законот од 1997 година, за што свое мислење даде и Европската комисија против расизам и нетолеранција (ECRI) во својот Извештај за Република Македонија во 1999 година. Имено, како што наведува и самиот Извештај во делот кој се однесува на слободата на вероисповеста:

„Законот за религиозни заедници и групи, усвоен во 1997 година, предизвика одредени незадоволства кај одредени помали религиозни заедници. Законот прави разлика меѓу „религиозни заедници“ и „религиозни групи“. Во Законот Македонската православна црква, Католичката црква и Исламската верска заедница се сметаат за „религиозни заедници“, додека нетрадиционалните или „нови“ религии се категоризирани како „религиозни групи“. Активностите што овие религиозни групи и заедници можат да ги извршуваат се слични...“⁷

Од забелешките содржани во Извештајот може да се заклучи дека ECRI препознава латентна дискриминација во ваквиот пристап, барем во правната формулација, иако во голема мера Македонија нема историја на дискриминаторска практика во однос на, условно кажано, „традиционалните“ и „новите“ религии. Напротив, проблемите од днев-

⁶ Член 1 на Законот за верски заедници и религиозни групи, Скопје, Службен весник на РМ 35/97, 1997, стр. 1.

⁷ Европска комисија против расизам и нетолеранција, *Извештај за Република Македонија*, Стразбур, 24 мај 1999, стр. 17.

нополитички карактер се повеќе на релација на проблематизирање на односите помеѓу различните ентитети во рамките на една иста конфесија, како на пример односот помеѓу Српската и Македонската православна црква, како и бектешкиот ред како посебен исламски ентитет и Исламската верска заедница која ја спори нивната легитимност. Веројатно со цел овие односи да бидат ефикасно разрешени во корист на ИВЗ и МПЦ, членот 8 во својот став 2 предвидува дека „за една вероисповест може да постои само една верска заедница“.⁸ Со ова решение елегантно се спречува паралелизмот во рамките на една верска заедница, но ваквата формулација содржи и одредена доза на отворена дискриминација и реално ограничување за функционирањето на одредени верски групации, што, секако, се коси со меѓународно преземените обврски на Република Македонија. ECRI во веќе споменатиот извештај овој член го наведува како спорен (од очигледни причини), додавајќи дека „регистрацијата на религиозната група, што е потребно да се направи за да може групата да изведува такви активности, подлежи на неколку ограничувања“.⁹ Тука пред сè мисли на рестриktivниот член 12 кој пропишува дека називот на религиозната група треба битно да се разликува од називите на веќе регистрираните верски заедници и религиозни групи.

Истиот член во ставот 3 ја забранува употребата на зборовите „Република Македонија“ во називите на верските заедници и религиозни групи, но и забранува истите да содржат називи на други држави, називи на државни или јавни органи и институции. Иако навидум со ваквото решение повторно се избегнува одреден паралелизам во рамките (пред сè) на исти или слични религиозни групации, самиот факт што овој член е наведен како проблематичен од аспект на практикувањето на верските слободи во Македонија, треба да се земе како предупредување во изготвувањето на текстот на новата регулатива која веќе се подготвува а се однесува на ова исклучително сензитивно подрачје.

Осврт на Предлог законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (дилеми и предизвици)

Во јуни 2007 година Владата го достави предлогот за донесување Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група заедно со Предлог-законот до Претседателот на Собранието на Република Македонија. Овој текст на законот, како што стои и во образложението на предлогот, е составуван во подолг временски период, и во себе инкорпорира и стручни мислења, забелешки и интервенции на домашниот невладин сектор, ОБСЕ (ОДИР), како и на Венецијанската комисија на Советот на Европа, како истакнато и референтно тело на стручњаци од областа на правото и политичките науки. Со оглед дека до ОБСЕ се доставени

⁸ Член 2, став 2 од Законот за верски заедници и религиозни групи, Скопје, Службен весник на РМ 35/97, 1997, стр. 2.

⁹ Европска комисија против расизам и нетолеранција, Извештај за Република Македонија, Стразбур, 24 мај 1999, стр. 17.

два различни текста (еден во јуни 2005 и втора верзија во мај 2006), може да се заклучи дека критиките кои се упатени од страна на ОБСЕ се во голем дел инкорпорирани во втората верзија на текстот. Исто така, Венецијанската комисија на својата седумдесетта пленарна сесија (март 2007) усвои и мислење во однос на овој Предлог-закон на барање на министерот за правда на Република Македонија, упатено во јануари 2007.

Без да се навлегува во поединостите и конкретните решенија кои овој Предлог закон ги нуди, предизвиците и забелешките дадени од страна на Венецијанската комисија и ОБСЕ најсумарно и најконкретно ги отсликуваат потенцијалните опасности кои можат да произлезат од решенијата поместени во предлог текстот на Законот. ОБСЕ своите забелешки ги поместува во девет точки и тоа:¹⁰

1. Некои решенија од Предлог законот не се во согласност со меѓународно преземените обврски на Република Македонија.
2. Дистинкцијата помеѓу црква, верска заедница и религиозна група е нејасна и може да доведе до дискриминација.
3. Не е јасен законскиот статус на оние групи кои се воспоставени од верски причини, но не фигурираат како цркви, верски заедници или религиозни групации. Треба да се прецизира дека овие групи можат адекватно да ја манифестираат нивната религија јавно или приватно.

4. Треба да се прецизира дека и странските државјани можат адекватно да ја манифестираат својата религиозна слобода.
5. Треба да се прецизира дека верските ентитети можат да се регистрираат и да функционираат приватно.
6. Не е дозволиво да се регистрира само една црква, верска заедница или религиозна групација за одредена верска деноминација или конфесија.
7. Постојат рестрикции во називите на верските ентитети.
8. Одреден број одредби се нејасни и збунувачки. Се препорачува истите да се појаснат.
9. Верското образование мора да им биде овозможено на сите верски ентитети.
10. Треба да се појасни дека исто така и останатите ентитети освен црквите, верските заедници и религиозни групи може да организираат приватно образование. Иако голем дел од овие забелешки се испочитувани во текстот кој е доставен до Собранието на РМ, некои од потенцијалните опасности не се отстранети, посебно во однос на разликувањето на црква, верска заедница и религиозна група, но и во однос на прецизното дефинирање на бројот на верски заедници, цркви или религиозни групи кои можат да бидат дефинирани во рамките на една конфесија (сменета е терминологијата но не и суштината). Што се однесува до препораките на Венецијанската комисија,¹¹ тие во голема мера се комплементарни со препораките добиени од ОБСЕ. Од

¹⁰ OSCE (ODIHR). Comments on the Draft Law of the Republic of Macedonia "Law on Legal Status of Churches, Religious Communities and Religious Groups". Warsaw: 3 May 2006. стр. 3.

¹¹ Комплетниот текст на мислењето на Венецијанската комисија е достапен на [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD\(2007\)005-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD(2007)005-e.asp).

една страна, дел од забелешките кои се однесуваат на правниот статус на верските ентитети најмногу ја тангираат проблематиката на нејасното разликување помеѓу термините „верски заедници“, „цркви“ или „религиозни групи“, каде се бара или појаснување или комплетно избегнување на оваа непотполна дистинкција. Од друга страна, Комисијата забележува дека во никој случај Законот не треба да се толкува како рестриктивен во однос на оние верски ентитети кои не сакаат да бидат законски регистрирани и истите не смеат да бидат дискриминирани.

Во делот на мислењето во однос на стандардите на Предлог законот, Комисијата има забелешки и во однос на процедурата за регистрација на црква, но предупредува и дека постои потреба од прецизирање на условите во кои може да се ограничи слободата на вероисповест.

Она што е можеби најспорно во однос на целиот Предлог закон е членот 9 кој го заменува членот 8 на претходниот закон. Иако е избегната формулацијата дека за една конфесија може да се регистрира само една верска заедница т.е. религиозна група, овој член е преточен во ставот 3 на членот 9 каде се вели дека „во надлежниот регистар се запишува црква, верска заедница и религиозна група, доколку претходно не е веќе извршена регистрација на таква црква, верска заедница или религиозна група“.¹² Дилемите се зголемуваат и со ставот 1 на членот 10 кој стипулира дека „имињата и официјалните обележја

на секоја нова црква, верска заедница и религиозна група треба да се разликуваат од називите и официјалните обележја на веќе регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи“.¹³ Логиката на овие одредби е сосема јасна од дневнополитички аспект, но е во најмала рака доведена во прашање од аспект и на претходните но и сегашни забелешки на конзистентноста на Предлог законот со меѓународно преземените обврски на Република Македонија.

Иако навидум решението не изгледа дискриминаторско, се поставуваат неколку прашања во однос на евентуалните ограничувања кои произлегуваат од членовите 9 и 10 и тоа:

- Што ќе се смета за идентичност/паралелизам во случај на регистрација на одредени верски ентитети?
- Колку длабоко ќе се оди во дефинирањето на идентичност/паралелизам согласно Предлог законот? Дали ќе се смета за противзаконско да се регистрираат повеќе верски ентитети со протестантска деноминација (баптистичка црква, адвентистичка црква, методистичка црква), а само една со православна или исламска деноминација?
- Кое тело/орган е надлежно да утврди дека постои ваква ситуација?
- Ако официјалните обележја на секој нов верски ентитет треба да се разликуваат, дали тоа значи дека крстот (на пример) ексклузивно ќе го користи само една

¹² Член 9, став 3 на Предлог законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, Скопје, јуни 2007, стр. 6.

¹³ Ибид, член 10, став 1.

христијанска организација т.е. верски ентитет?

- Конечно, што ќе се случи доколку верски ентитет од странска држава побара регистрација во Република Македонија под услов да има свои верници кои се државјани на Република Македонија?

Некои од прашањата поместени во коментарите на ОБСЕ, Венецијанската комисија но и во дилемите на авторот на овој текст, заслужуваат поголемо внимание. Целта е секако донесување современ, демократски и конзистентен закон кој би одговорил не само на критиките на меѓународната заедница туку во потполност би бил во согласност со меѓународно преземените обврски на нашата држава. Модусот за тоа е секако јавната делиберација и расправата во законодавниот дом на Република Македонија.

Заклучок

Сосема е извесно дека постоечката легислатива која ги регулира верските слободи и права во Република Македонија е веќе надмината

и постои реална потреба таа да биде заменета со нова. Апропо тој процес, во фаза на донесување е новиот Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, кој би требало во потполност да ги инкорпорира мислењата и препораките на ОБСЕ и Венецијанската комисија. Иако Уставот во државата во потполност ја гарантира слободата на вероисповест (и здружување), законската рамка во подготовка треба во целост да биде согласна со меѓународно преземените обврски на Република Македонија во сферата на религиозните слободи. Во оваа смисла, постојниот текст доставен до Собранието треба во целост да се доработи согласно препораките доставени до Министерството за правда од страна на меѓународната заедница. Во оваа смисла, калкулирањето со дневно-политичките збиднувања и нивно преточување во законски решенија може да претставува опасен предуслов за донесување на непотполн и содржински неконзистентен закон, што нема да помине незабележено од страна на институциите кон кои Македонија аспира за членство.

Abstract

In the light of the preparation of the new legislation concerning the religious rights and freedoms in the Republic of Macedonia, the country is once again torn between its internationally taken obligations in regards to the religious rights and freedoms and the short-term political solutions that might reflect the burdened situation in this domain. On one side there are several crucial documents of the United Nations and the Council of Europe that Macedonia has ratified that guarantee the religious rights and freedoms of all citizens. On the other side is the new text of the draft Law on the status of church, religious community and religious group that contains certain limitations that directly

collide with the internationally undertaken obligations of Macedonia in the sphere of the religious affairs. Thus, the opinions and the critique of the Venice commission as well as the OSCE (ODIHR) regarding the text of the draft Law on the status of church, religious community and religious group comes in the right time when this draft Law is about to be passed in the Parliament.

Библиографија

Устав на Република Македонија. Достапен на www.pravo.org.mk.

Универзална декларација на човековите права на ОН.

Меѓународната конвенција за граѓанските и политички права на ОН.

Закон за верски заедници и религиозни групи, Скопје, Службен весник на РМ 35/97, 1997.

Европска комисија против расизам и нетолеранција, *Извештај за Република Македонија*, Стразбур, 24 мај 1999.

OSCE (ODIHR). Comments on the Draft Law of the Republic of Macedonia „Law on Legal Status of Churches, Religious Communities and Religious Groups”. Warsaw: 3 May 2006.

Мислење на Венецијанската комисија во однос на Предлог законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група. Достапен на [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD\(2007\)005-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD(2007)005-e.asp).

Предлог закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, Скопје, јуни 2007.

Папа Бенедикт XVI

Киро Стојанов

Биографија – Јозеф Рацингер е роден на 16 април 1927 година во Марктл на Ина, Германија. За свештеник е ракоположен на 29 јуни 1951 година. Неговиот татко, полициски офицер, потекнува од побожно традиционално земјоделско семејство од Долна Баварија. Младите години ги поминува во Траунштајн, а последните месеци од Втората светска војна повикан е во резервната служба на противвоздушната одбрана. Од 1946 до 1951, кога е ракоположен за свештеник, започнува и да предава. Филозофија и теологија студира на Универзитетот во Минхен и Високата школа во Фрајсинг. Докторира теологија во 1953 година. Темата на неговата докторска дисертација е: „Народот и Божјот дом во црквоното учење на св. Августин“. Четири години подоцна станува универзитетски професор. Предава догматика и фундаментална теологија во Фрајсинг, потоа во Бон од 1959 до 1969 год., Минстер од 1963 до 1966 и Тибинген од 1966 до 1969. Од 1969 година професор е по догматска теологија и историја на Универзитетот во Регенсбург. Добро е познат уште од 1962 година, кога на 35 години постанува советник на надбискупот во Келн, Јозеф кард. Фрингса, а голем придонес дава и на Вториот ватикански концил. Меѓу бројните негови публикации го издвојуваме „Вовед

во христијанството“ од 1968 год., во кое се собрани неговите предавања за исповедувањето на апостолската вера. Меѓу неговите најистакнати дела се и „Догма и објава“, антологија на расправи, проповеди и размислувања посветени на пасторалот, што е објавено 1973 година. Голем одек има и неговиот говор на Католичката академија во Баварија на тема: „Зошто сум сè уште во Црквата?“, во кој што тврди: „Само во Црквата може да се биде христијанин, а не покрај Црквата?“. Во 1985 објавена е неговата книга „Разговор за верата“, а 1996 делото „Сол на земјата“.

Во март 1977 год. Папата Павле VI го именува за надбискуп на Минхен и Фрајсинг, на 28 мај посветен е за бискуп и постанува прв диоцезиски свештеник после 80 години кој ја презема пасторалната служба на големата Баварска надбискупија. На 27 јуни 1977 година Папата Павле VI го именува за кардинал. Беше релатор на Петтиот општ бискупски синод од 1980 година на тема „Задачата на христијанските семејства во современиот свет“ и делегиран претседател на Шестото синодско собрание од 1983 на тема „Помирување и покора во посланието на Црквата“. Папа Јован Павле II на 25 ноември 1981 година го именува за префект на Конгрегацијата за наука и вера и претседател на Папската библиска комисија и Меѓународната теолошка комисија. Во април 1993 година сврстен е меѓу кардиналите од редот на бискупите, а за насловна црква му е доделена субурбиканската црква во Велетри-Сегни.

Вицедекан на Кардиналскиот збор именуван е на 6 ноември 1998, а на 30 ноември 2002 Папа Јован Павле II, прифаќајќи ја одлуката на кардиналите од бискупскиот ред, го именува за декан на Кардиналскиот збор. Претседател е на поверенството за подготовка на катехизмот на Католичката црква, кој после шест години работа (1986-1992) е претставен на Светиот Отец. Универзитетот во Рим ЛУМСА на 10 ноември 1999 му доделува почесен докторат од право. Од 13 ноември 2000 именуван е за почесен академик на Папската академија на науките.

Исто така, именуван е за член Советот на Државниот секретаријат (вториот отсек) на Конгрегацијата за источните цркви, за бискупи за евангелизација на народите за католичко воспитување, на Папскиот совет за единство на христијаните и Папската комисија за Латинска Америка и Еклезија Деи.

После смртта на Папа Јован Павле II во сабота на 2 април 2005, во четвртиот круг на првите конклави во третиот милениум избран е во вторник, 19 април, за 264-ти Петров наследник, земајќи име Папа Бенедикт XVI.

Две години од Понтификатот на Папа Бенедикт XVI

Папа Бенедикт XVI беше, а и се покажа во овие две години од својот Понтификат дека е голем мислител, извонреден теолог, човек со широка култура, а, пред сè, човек со длабока вера, предан со целото свое битие на Христос. Покажа дека извонредно ја познава состојбата во Црквата и модерната мисла како и сета сложеност на нашата цивилизација, нејзините проблеми, страдања и надежи.

Бенедикт XVI продолжи да го продлабочува делото околу обновата на Црквата однатре. Отворен е кон новата евангелизација и ре-евангелизација во Црквата. Неговата цврстина и јасна насока во основните принципи на верата и моралот придонесуваат во понатамошното засилување на верата во Црквата, а со тоа, и на нејзината улога во светот. Тоа е една од насоките

на нашата Католичка црква уште од Вториот ватикански собор. По тој пат одеше и неговиот претходник Папа Јован Павле II. Папата Бенедикт XVI силно се зазема и за правото на човекот на живот од неговото раѓање до неговата природна смрт, почитување на достоинството на секоја личност. Исто така, треба да се истакне и Неговата заложба на полето на социјалната наука на Црквата, зашто социјалната наука на Црквата е живеење на Евангелието на ниво на поединци и општество.

Бенедикт XVI се покажа и како голем заговорник за екуменизам, односно зближување на христијанските цркви. Тоа е еден од условите на автентичноста на христијанските цркви, но и нивно дејствување во светот, тоа особено се однесува на Католичката црква. Бенедикт XVI како теолог и папа се покажа и доста чувствителен за дијалог со светските религии. Голем дел од човештвото е наследник на природните религии и Црквата им пристапува со голема почит и внимание. Папата, по природа на својата служба, се зазема за мир и правда во светот. Охрабрува солидарност меѓу државите и народите во европски и воневропски рамки.

Издавачка дејност

Светиот Отец Папа за време на својот двегодишен Понтификат ја издаде и својата прва енциклика „Бог е љубов“, како и својата книга „Исус од Назарет“.

Во светот во кој со името Божјо понекогаш се поврзува осветата

или, пак, должност на омрази и насилство, Папа Бенедикт XVI ја испрати следната порака: Бог не е осветник, ниту мразител, ниту насилник, дури и на кој било начин неговото име луѓето би го искривувале. Бог е љубов, и „затоа во својата прва енциклика сакам да зборувам за љубовта со која Бог нè исполнува и која ние мораме да ја пренесеме на другите“, објаснува веќе во воведниот дел Светиот Отец. „Бог е љубов“, енцикликата за христијанската љубов, објавена е и свечено претставена во Ватикан на 25 јануари 2006 година. Започнува со зборовите на св. евангелист Јован: „Бог е љубов, и дека оној, кој пребива во љубовта, пребива во Бога, и Бог – во него“ (1. Јов. 4, 16) и веќе со тие зборови ја изразува централната христијанска порака.

Енцикликата е поделена во два дела. Во првиот дел на теолошки и филозофски начин се размислува за љубовта во нејзините различни димензии – *ерос*, *филиа*, *агапе*, се објаснува Божјата љубов кон човекот и се зборува за внатрешната врска што таа љубов ја има со човековата љубов. Вториот дел зборува за конкретното остварување на заповедта на љубовта кон ближниот.

За својот 80-ти роденден, светиот Отец Папа, наместо да прими подароци, на сите нас ни ја подари својата најнова книга „Исус од Назарет“.

Светиот Отец Папа во овие две години од својот Понтификат испрати многу пораки во светот по разни поводи. Сепак, ако сакаме после две години од изборот за папа на

Бенедикт XVI да издвоиме која е најважната порака што Папата ја упати на светот, тогаш со сигурност можеме да ја најдеме во неговата енциклика „Бог е љубов“: „Само Бог

може на светот да му подари радост, убавина, полнота на животот и вистинска слобода. Тоа не се зборови за идеологија или морал, туку за живиот Бог“.

Abstract

The article gives a short overview of the life and works of Pope Benedict XVI. Firstly, the article provides detailed information on the biography of Joseph Ratzinger describing the development of his carrier within the ranks of the Catholic Church as well as his scholarly work. The second part of the article provides a short analysis of the two years of the pontificate of Pope Benedict XVI stressing the importance of the process of evangelization and re-evangelization of the church as well as the efforts of the Pope for Christian ecumenism. Finally, the article pays attention to the publishing activities of the Pope in the last two years.

Надворешната политика на Република Македонија низ годините од осамостојувањето

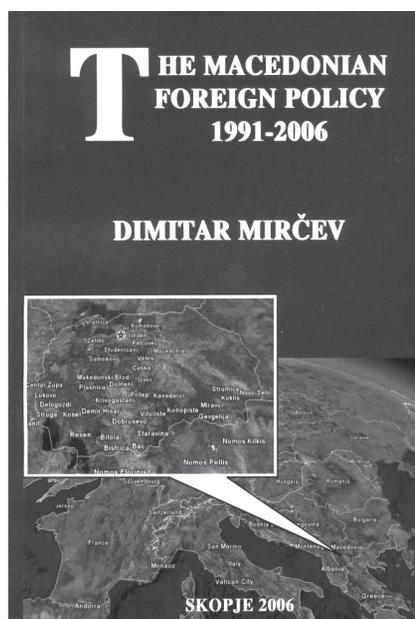
Марјан Јованоски

„Македонската надворешна политика 1991–2006“, проф. д-р Димитар Мирчев, Аз-Буки, Скопје, 2006

Надворешната политика по дефиниција претставува значен и неразвоен дел од политиката на секоја држава. Оваа дефиниција истовремено може да се искористи и кога се објаснуваат односно дефинираат и внатрешната политика, економската политика, правната политика – политиката воопшто на една држава. Меѓутоа, надворешната политика претставува спектар во кој се инкорпорирани сегменти од севкупната политика на државата и истата е лице и репрезент за успешноста на државата во очите на меѓународната јавност.

Надворешната политика генерално е дизајнирана со цел да се заштитат националните интереси и приоритетните цели, националната безбедност и економскиот просперитет. Ова се постигнува како резултат на мирољубива соработка или преку воена агресија и експлоатација.

И Република Македонија преку надворешната политика – на билатерален и на мултилатерален план – ги промовира своите национални вредности и интереси. Европската и трансатлантската интеграција е витален интерес за долгорочната

стабилност, безбедност и благосостојба на Република Македонија.

Што ја карактеризира македонската надворешна политика во 2007?¹

- Засилена промоција како земја кандидат за членство во НАТО.
- Интензивирање на активностите за исполнување на неопходните

¹ www.mfa.gov.mk – Надворешна политика – приоритети и цели.

критериуми и нивна презентација со цел добивање датум за отпочнување на преговорите за членство во Европската Унија.

- *Континуирано јакнење на стратешкото партнерство со САД и развивање на сестрани партнерски односи со земјите членки на ЕУ и НАТО.*
- *Во односите и соработката со државите од непосредното и поширокото соседство и понатаму промовирање добрососедство и пријателство и готовност за сестрана соработка во повеќе области од заемен интерес.*
- *Унапредување и натамошно збогатување на односите со демократски определените држави со кои има во голема мерка традиционално добри и развиени односи (Франција, Кина, Јапонија итн.)*
- *Активно учествување во работата на сите значајни меѓународни организации.*
- *Интензивирање и квалитативно збогатување на билатералните економски односи со државите од регионот, Европа и целата меѓународна заедница.*
- *Грижа за положбата на македонските заедници кои живеат надвор од државните граници и за подобрување на правниот статус и третманот на македонското национално малцинство во другите држави, согласно меѓународните договори како и склучените билатерални спогодби и договори.*
- *Учество во мировни мисии (ОН, НАТО, ЕУ) во поддршка на мир, безбедност, стабилност и борба против тероризмот.*

Дали горенаведените приоритети и цели на Република Македонија за оваа година се родени во 2007-та или датираат и влечат корени од самото осамостојување на нашата држава? Дали книгата на г. Димитар Мирчев може реално да го оправда својот наслов „Македонската надворешна политика 1991-2006“? Колку податоците содржани во неа се релевантен доказ и приказ на настаните и случувањата во македонската надворешна политика во годините од осамостојувањето до 2006 г.? Дали стојалиштата и погледите на поранешните министри за надворешни работи или, пак, аналитичкиот пристап на настаните и случувањата во надворешната политика на РМ од 1991 до 2006 се вистински показател за создавањето на истата?

Обидот на професорот Мирчев да создаде дело кое ќе претставува приказ на македонската надворешна политика е за поздрав, меѓутоа, лично сметам дека делото е на ниво на обид, а не и реален показател на ситуацијата. Книга која се стреми да биде ретроспектива треба да се темели на податоци (преземени од аналитичкиот сектор во Министерството за надворешни работи) кои ќе бидат анализирани од аспект на глобалните текови на надворешната политика креирана од Република Македонија како држава. Во книгата на проф. Мирчев, пак, се работи за конструкција на гледишта и фалби на поранешни министри за надворешни работи, кои, за жал, предизвикуваат најголем интерес во целата книга. Со оглед на тоа дека креатори на надворешната политика не се само

министрите за надворешни работи туку таа претставува, помалку или повеќе, и сплет на глобални текови, настани и политики, уште еднаш потенцирам дека е слаб обидот на авторот целата надворешна политика на РМ во тој период да ја изрази најпрво преку општ пристап кон поимот надворешна политика, па потоа, преку зборовите и ставовите на поранешните ресорни министри, да заврши со хронологија на настани прикажани само статистички, но без продлабочена анализа како една самостојна држава ја креира својата надворешна политика.

На крај, обидот на професорот Мирчев да направи дело од кое би се едуцирале студентите, но и пошироката заинтересирана јавност, би го вброил во еден вид збирка на објавени текстови, мислења и ставови за нашето надворешно репрезентирање, која секако не би требало да биде насловена „Македонската надворешна политика 1991–2006“.

Во предговорот на книгата, професорот Мирчев ја објаснува намената на истата, но до крајот на книгата ја нема зацртаната доследност. Студентите кои ја проучуваат надворешната политика сигурно ги интересира начинот на кој една држава ги донела своите одлуки и како ја креирала својата политика, а не само набројување на одлуките и настаните како такви. Првите 25 страни од книгата кои претставуваат вовед во тезата на авторот, развиваат интерес кај читателот, создавајќи надеж дека и понатамошниот дел од книгата ќе биде исто толку добар, а авторот истовремено ќе ја оправда својата

замисла. Тезите кои ги пласираат поранешните министри за надворешни работи, во понатамошните 40-ина страни, воопшто не кореспондираат со она што би било и е цел на книгата. Изнесувајќи ги своите ставови и податоци за своето време на министерување, министрите не креираат поим кој би можел да се нарече надворешна политика. Сувопарноста на податоците не ја збогатува книгата, туку, спротивно на тоа, книгата ја губи својата смисла и добро замислената цел на авторот. На пример, информацијата за имињата на назначените почесни конзули не ја доловува и нивната улога како и нивниот придонес за подобрување и осовременување на македонската надворешна политика. Исто така, не се гледа интенцијата во споменувањето на бројот на посети на странски државници на РМ, а без притоа да се обрне внимание на целта која била постигната со тоа. Бесцелно е да се интерпретира политичката етика воопшто, како и да се наведуваат значајни теоретичари и социолози, а истовремено Македонија и македонската надворешна политика да се перципира низ негативна призма и стојалишта на некои други.

Големо внимание авторот посветил на времето кога РМ била дел од СФРЈ, кога е дискутабилно влијанието на распадналата држава врз креирањето на сопствена, успешна надворешна политика. Политиката, односно, надворешната политика на СФРЈ била создавана во време и систем кој ни малку не кореспондира со денешницата, за да има толку големо значење во современата македонска надворешна

политика, иако дел од дипломатите кои биле вклучени во политиката и политичките процеси на таа веќе замрзена федерација исто така биле дел од креирањето политика и меѓународни ставови на РМ. зЗЧитателите, а посебно оние кои ги познаваат приликите во регионот, би се здобиле со впечаток дека Република Македонија добила најмалку од распадот на оваа федерација или, пак, е неуспешна да се справи

со предизвиците во создавањето на своја современа надворешна политика.

На крајот останува впечатокот дека авторот можел да ја збогати книгата доколку изнел свои ставови, размислувања, стојалишта и предлози. Со тоа и би ја доловил суштината на почетната теза која носи призив за идејата и развојот на македонската надворешна политика.

Abstract

In the acknowledgement of the book „The Macedonian Foreign Policy 1991-2006”, from Dimitar Mircev, PhD, the author himself stated that he believes, this book will attract the interest of broad audience, since the collection of foreign policy studies in Macedonia is rather limited. It is true that the Macedonian bibliography concerning our foreign policy is very poor, and this kind of books will always get the attention of many people, especially those interested in or study the „Macedonian foreign policy”. However, the book contains too much statistical information which is of no importance. Why? Because it does not represent the real ideas and strategy (if any) that the Government of the Republic of Macedonia, in the period of our independence till 2006, used while created the decisions regarding the foreign policy. In general, the global political issues are the one that are always taken (at least they should be) into account when one state is creating its foreign policy. They are the most important fact in this area of state policy.

Republic of Macedonia and EU's Instrument for Pre-accession

Kostadin Kus-Ivanov

Over time, the European Union has developed into unexplainable force that creates, restructures and develops countries, regions and neighbours. For Macedonia it creates guidelines and sets milestones to follow. How good do we follow these milestones it is hard to explain, if one has in mind all the milestones that are set on our road towards EU or other international institutions and organisations.

In this short paper i will try to give an explanation on the process of European Integration of Republic of Macedonia seen more through the economic and financial parameters then the political ones.

I. INTRODUCTION

Ever since 1950's when EU(back then EEC) was created, the motive over it was basically economical. The two important *goals*, of the EU policies, were and still, are to *improve the economic and social cohesion* between member states and to secure a support in the *economic and social development* for the countries which still are not a member of the Union or maybe they are on the road to become one.

In order to meet these goals, a significant amount of financial assistance is needed. The EU knows that, so do the Member States, the candidate or applicant countries, or third countries that interact with the EU. This whole interaction happens for one reason only. The word is "cohesion". The main objective of the EU's cohesion policy is to help reduce economic and social disparities within the EU Member States, and to help prepare the EU-accession countries for effective and efficient implementation of this policy once they become full EU Member States. By promoting cohesion, the EU contributes to a harmonious and sustainable development of the economic activities in the Member States, to the development of employment and human resources in these countries, and to the protection and improvement of the environment.¹ Even historically looking back EU developed it self in order to be able to develop the others around. In case of all the pre-accession countries, the Union, and by this I mean its watchdog, the Commission has been creating

¹ "EU Development funds and Republic of Macedonia" - Moimir Mrak and Vanco Uzunov.

an instruments which will be used in a way of giving a support for third countries, wishing to meet the very famous Copenhagen criteria fulfilling the conditions of becoming wanted in the family.

But before getting somewhere, EU it self needed some changes. During the 70's with the intention of creating an Economic and Monetary Union till the 80's in which the official Single European Market was established, the 90's in which the EU renamed its self, and now in the new millennium when EU is at a crossroad defining its self with not more than 550 million population and 27 Member States. Just imagine the situation EU has at its courtyard, and still it's trying to keep in touch with all the rest that anxiously await on the doorstep. And here, I suppose the question EU asks it self is: How else to make them (the candidates) keep up if not letting them learn a bit how business is being made? Of course, by giving them (the candidates) a homework and evaluating them on their achievements. Very true, according to my perception.

This is how they invented all of their instruments. First was PHARE², in 1989, created as first pre-accession instrument to Assist Poland and Hungary, only after a while to spill over all the interested parties. Then ISPA³, SAPARD⁴, CARDS⁵ and Turkey Instrument came around, all creating its objectives that needed to be achieved.

Nowadays, at the beginning of the year 2007 something new came into power. A new instrument that will gather around all the above mentioned instruments into one instrument that will make the *"homework giving task"* of the Commission easier to perform. This was the Instrument for Pre-Accession Assistance, or famously called IPA. This instrument is to assist the countries in their process of pre-accession or accession depending on the stage they are, and for Republic of Macedonia, it is suppose to help the country continue its path towards European Integration by performing the scheduled reforms on time.

II. OBJECTIVES AND SCOPE OF THE NEW INSTRUMENT

On July 17th 2006, the Instrument for pre-Accession Assistance was adopted, thus replacing the old instruments introduced for the past period of 2000-2006. This new instrument actually consists of all the previously mentioned instruments and it is for the up coming period of 2007-2013 for the so called New Financial Perspective.

At the junction between external assistance and internal policies, IPA aims at providing targeted assistance to countries which are candidates and potential candidates for membership to the EU. IPA takes over the work from the five previously existing pre-accession instruments as mentioned before,

² PHARE – Poland and Hungary Action for Restructuring of the Economy

³ ISPA – Instrument for Structural Policies for pre-Accession

⁴ SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development

⁵ CARDS – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation

PHARE, ISPA, SAPARD, Turkey instrument, and CARDS, thus uniting under a single legal basis all pre accession assistance. *The main objective* of the Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) is to help the country to face the challenges of European integration, to implement the reforms needed to fulfill EU requirements and progress in the Stabilization and Association Process and to lay the foundations for fulfilling the Copenhagen criteria for EU membership.

IPA has been designed to better adapt to the different objectives and progresses of each beneficiary concerned, so as to provide a targeted and effective support according to their needs and evolution. In particular, the Instrument, according to article 2 of the Council Regulation 1085/2006 (IPA Regulation) *the scope*⁶ of IPA is suppose to help strengthen democratic institutions and the rule of law, reform public administration, carry out economic reforms, promote respect for human as well as minority rights and gender equality, support the development of civil society and advance regional co-operation, and contribute to sustainable development and poverty reduction.

For candidate countries, the additional objective is the adoption and implementation of the full requirements for membership, whereas only approximation to these requirements will be requested from potential candidate countries.⁷

As mentioned in the article 1 of the Council Regulation 1085/2006, "*The Community shall assist the countries listed in Annexes I and II in their progressive alignment with the standards and policies of the European Union, including where appropriate the *acquis communautaire*, with a view to membership*"⁸, thus giving a space for all the countries from the Western Balkan plus Turkey a clear opportunity to fulfill the criteria set in Copenhagen by using the European Aid, but of course under European rules.

III. ASSISTANCE UNDER IPA

According to article 3 of the Council (IPA) Regulation the instruments is consisted of five components. IPA Component 1 is Transition Assistance and Institution Building, IPA Component 2 is Cross-Border-Cooperation, IPA Component 3 is called Regional Development, IPA Component 4 is Human Resources and IPA Component 5 is Rural Development. It is in the nature of doing business with the Commission before doing anything in the field of action, to plan your activities well and then to react accordingly.

In the case of Macedonia, as a candidate country, all five components became available on 1st of January 2007. The political framework for the

⁶ Article 2 of Council Regulation (EC) No. 1085/2006 of 17th July 2006, Official Journal L210

⁷ http://ec.europa.eu/enlargement/financial_assistance/ipa/index_en.htm

⁸ Article 1 of Council Regulation (EC) No. 1085/2006 of 17 July 2006, Official Journal L210

assistance as mentioned in article 4 of the IPA Regulation was also a good solid base for Macedonia to be able to plan its actions. This process of planning was now replaced with a fancy term “programming”. In the process of programming, the beneficiary country has to stipulate its priorities according to the components. The basic policy documents for setting down the priorities for programming of assistance under IPA are the European Partnership, the Enlargement Strategy Paper, which presents the Commission’s overall enlargement policy for the candidate and potential candidate countries, as well as the annual Progress Report on advances made on the road towards the EU, including implementation and enforcement of EU standards. Of course, on top of all these documents there is the beneficiary’s *National Plan for Adopting the Acquis* that is suppose to give a precise path of country’s integration process.

IPA will allow flexibility in order to respond to possible new priorities identified in annual Progress Reports of the Commission. Above all, the next starting point for all activities is the Multi-annual Indicative Planning Document - MIPD⁹. A document created by the Macedonian Government in order to present its strategy for use of IPA. Actually, MIPD represents a strategic document that is established for the up-coming period of 3 years in which the Macedonian Officials have to present the base for programming the use of funds.

Afterwards, the next step is followed by creation of Multi-annual Indicative Financial Framework (MIFF)¹⁰ as stated in article 5 of the IPA Regulation (CR No. 1085/2006) which indicatively allocates funds per beneficiary and per component. It draws on the pre-established IPA components, and as a document presents a type of link between the political framework and the budgetary process. The following table 1* will give us a clear cut of each contribution by component for Republic of Macedonia for the period of 2007-2010 even though the Macedonian MIFF is set out for the period of 3 years from 2007-2009. As regards financial allocations, IPA will provide a total amount of 11.468 million euros (current prices) over the 2007-2013 period.¹¹

Component	2007	2008	2009	2010
I - Institution Building	41.6	39.9	38.1	36.3
II - Cross-border cooperation	4.2	5.3	5.6	5.7
III - .Regional Development	7.4	12.3	20.8	29.4
IV- Human Resources Development	3,2	6.0	7.1	8.4
V - Rural Development	2.1	6.7	10.2	12.5
Total	58.5	70.2	81.8	92.3

⁹ MIPD – Multi-annual Indicative Planning Document

¹⁰ MIFF - Multi-annual Indicative Financial Framework

* table 1: taken from IPA Multi-Annual Indicative Financial Framework, please see: http://ec.europa.eu/enlargement/financial_assistance/ipa/index_en.htm

¹¹ Please see: http://ec.europa.eu/enlargement/financial_assistance/ipa/index_en.htm

IV. THE PROCESS OF USING THE MONEY – COMMISSIONS REQUIREMENTS

Well, I come to the point when all these information's deriving from the IPA have to be put into practice. The most important question is how do we get the chance to use the money? The answer of this question could be given in two ways, easy way and a bit harder and longer way. The first, could solely rely on the administrative capacity of the country without wondering about the specific rules of play, as it was before EU started to enlarge. But the latter, would have to follow specific criteria that have been invented understandably only to protect the money of EU's tax payers not to get abused and used in improper way. This long way needs some rules to be implemented according a new regulation. I take the longer way of explanation because as I said before, when doing business with Brussels there is no easy or short way. It's always the long and hard way. In order to create a safeguard for the use of aid, while the Council was busy creating the IPA Regulation 1085/2006, the Commission was suppose to think of "*Commission Regulation 718/2007*" or so called *IPA Implementing Regulation* in which they stipulate the ways to implement Council Regulation 1085/2006. Here the Commission tries to give a specific guidelines for all the beneficiary countries of IPA in order how to prepare, strengthen and put in place its best capacities in order to make a full use of the funds.

The whole process of transferring aid to its final beneficiaries can be done in more ways. No matter how it is done, the bottom line is always the control of the flow of funds, the possibility of fraud and minimizing all the risks that derive from working with money. However, in order to increase the trust of the beneficiary country the Commission is trying to make us feel and act more responsibly towards our priorities. How to do that if not by making us give a contribution to the pool of money they plan to spend on us. What does this mean? It means that for each component allocation will be made from EU side and from the beneficiary national budget side. That way, when we say a certain project of a total value of 2.000.000 euros was implemented, it, for sure, means that we as a beneficiary must have had a contribution to the total amount. That contribution is always more or less 25% of the value of the project. The rest of 75% is going to be covered by EU's budget. In terms of all four components this seems a bit easy to understand, apart from the fifth component where in 100% investment, 50% of the investment has to be covered by the applicant it self, and in the rest of 50%, 25% will be national co-financing and 75% out of that 50% will be an EU contribution. At the beginning all this may sound confusing and complicated but it becomes even more complicated when reading the regulations in which there is a specific explanation of the process in which how the Commission is going to deal with the management of funds on their side. The propose the following according to article 10 of IPA Implementing Regulation 718/2007:

- Centralised management, which may be used under the transition assistance and institution building component, in particular for regional and horizontal programmes, under the cross-border cooperation component, as well as for technical assistance under any of the IPA components.
- Joint management, which may be used under the transition assistance and institution building component, in particular for regional and horizontal programmes and for programmes involving international organisations.
- Shared management, which may be defined under the cross-border cooperation component, for cross-border programmes involving Member States.

At the moment, we are trying to get to the process where a Decentralised Implementing System – “DIS”¹² will be in place. The Decentralised Implementation System – “DIS” is the mode of implementation of the EC budget described as ‘decentralised management’ according to article 53 of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002. Decentralised management is applied for IPA when, whilst the Commission retains overall final responsibility for general budget execution (Art. 53c FR), the beneficiary national administration is the principal for the underlying complementation contracting.¹³ In order to be fully operational DIS needs a strong operational structure with specific bodies and authorities such as:

- (a) a national IPA co-ordinator (NIPAC) for the over-all coordination of the assistance,
- (b) a sectoral co-ordinator for the regional development component and the human resources component,
- (c) a competent accrediting officer (CAO) supervising the accreditation of the:
- (d) national authorising officer (NAO) who is financially responsible for the management of EU funds and submits an annual statement of assurance to the Commission,
- (e) a national fund (NF) also accredited by the CAO and reporting to the NAO, acting as the central treasury and in charge of the financial management,
- (f) an operating structure by IPA component or programme, responsible for managing and implementing the programme in accordance with the principle of sound financial management,

¹² DIS - Decentralized Implementing System

¹³ EU Commission Roadmap to DIS for IPA

¹⁴ Article 12 of the Commission Regulation 718/2007 of 12 June 2007

- (g) an audit authority, which is functionally independent from the management and control systems and which fulfils its tasks in compliance with internationally accepted audit standards.

Republic of Macedonia has set up all this structures and now is in process when a specific EU audit will come to do a clear check up of the functionality of the system with all its bodies. Here we come to the crucial point and answer of the question posed before. After the NAO receives an accreditation¹⁴ for fully operational structure, then NAO it self gets into a phase of granting a National Accreditation of the national operating structures. Only after that has been done, EU will do the audit of the operating structures again thus giving a so called "Conferral of Management".

This process of dual accreditation is certain for all IPA beneficiary countries. Without receiving the Conferral of Management, the funds will be seating still on some EU budget account and will be waiting for us to be able to adjust its administration and its capacities to the criteria set out for us to fulfil. In order to give us some additional help on how to get through the accreditation process faster they have even produced an "Accreditation Criteria" which represent an Annex 1 on the Commission Regulation 718/2007.

At the end it comes the conclusion that a lot needs to be done here at home. It is going be very important for the Macedonian Government to calculate whether or not the accession process is worth all the trouble and is the benefit from a non-refundable aid going to play an important part of the country's reforms.

Until than, the rest of Europe will be watching us perform.

Резиме

Овој краток текст ја опишува претприемната помош на Европската Унија кон земјите кандидати и потенцијалните земји кандидати. За да ја додели оваа помош направени се од страна на ЕУ инструменти, т.н. ИПА-Фондови или инструменти за претпримена помош кои што ќе бидат применети во новата финансиска рамка од 2007 до 2013 година. Тоа е период во којшто Република Македонија се подготвува да стане земја членка на ЕУ. Како ние ќе ја искористиме оваа можност зависи само од нас самите. Во овој текст ќе прочитате за резултатите и целите на инструментите и како оваа поддршка ќе биде спроведена од страна на државната управа.

За авторите

Ерхард Бусек е роден на 25 март 1941 во Виена. По професија правник и политичар, член на Народната австриска партија (ÖVP). Специјален координатор на Пактот за стабилност на Југоисточна Европа и поранешен вицепремиер на Австрија.

Марјан Јованоски е студент на Политички науки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Кирил и Методиј“ во Скопје.

Улрих Клепман е роден на 10 февруари 1968 година во Нојхаус (Неухаус), Германија. Од 1988 година се приклучил во германската армија и студирал Бизнис администрација на Универзитетот од Сојузната воена сила во Минхен, а поседува и титула доктор по економија од Универзитетот Самарканд во Узбекистан. Покрај ангажманите во ОН во Косово и Грузија работел, исто така, како воено аташе во Германската амбасада во Ташкент, Узбекистан. Од 2004 година работи како официјален претставник на Фондацијата „Конрад Аденауер“ во Скопје, Република Македонија.

Кристина Катерина Краузе е родена 1973 во Ердинг во Германија. Студирала во Кил, Гранада и Брисел и се стекнала со титулата доктор на

политички науки. Од 2000 до 2005 работела во УНХЦР, а од јули 2005 е официјален претставник на Фондацијата „Конрад Аденауер“ во Босна и Херцеговина.

Костадин Кус-Иванов работи во Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој. Пред тоа работел во Секретаријатот за европски работи, од 2004 година. Завршил Економски факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и магистрирал Европска интеграција на Универзитетот во Бон, Германија.

Ненад Марковиќ е роден на 19.01.1979 во Скопје. Своите додипломски студии ги завршил на Политичките студии на Правниот факултет во Скопје. Магистрирал на Европскиот регионален магистерски програм по демократија и човекови права на Универзитетот во Болоња и Универзитетот во Сараево. Во моментот е докторант на Правниот факултет каде е избран за асистент на предметот Цивилно општество. Од 1999 работи и како истражувач/аналитичар во Институтот за демократија „Societas civilis“ – Скопје (ИДСЦС).

Едвард Митевски е магистер на Европски студии од Универзитетот „Карл Франзес“ во Грац, Австрија.

Претходно завршил Право (отсек Меѓународно право) на Правниот факултет во Скопје, Република Македонија. Исто така, специјализирал Политички менаџмент учествувајќи во Регионалната програма организирана од страна на Училиштето за политички науки при Советот на Европа и Бугарското училиште за политика. Стипендијант е на германскиот Маршалски меморијален фонд.

Кирил Нејков е роден 1977 во Скопје. Тој е магистер по Меѓународно право на Универзитетот во Кембриџ.

Клаудија Нолте е родена на 7 февруари 1966 година во Рошток, Германија. Од 1990 година е дипломиран инженер на Техничкиот универзитет во Илменау, Германија. Од 1990 до 2005 година била член на Германскиот парламент. Била назначена за Министер на фамилијарни работи, жените, младите и возрасните од 1994 до 1998 година во администрацијата на д-р Хелмут Кол. Била член на Извршниот комитет на Христијано-демократската партија на Германија во периодот од 1996 до 2000 година. Од 2002 до 2005 година, исто така, била член на Комитетот за надворешни работи во Германскиот парламент и вице-претседател на Поткомисијата на ОН во Германскиот парламент. Од 2004 година е член на Извршниот комитет на Европската народна партија на христијано-демократите и од март 2006 година работи како официјален претставник во Фондацијата „Конрад Аденауер“ во Белград, Република Србија.

Штефани Рикарда Рос управува со програмата Владеење на правото во Југоисточна Европа од јануари 2006 година во склоп на Фондацијата „Конрад Аденауер“. Таа работи во Романија од април 2006 година. Од јануари до декември 2005 година работела како адвокат во Меѓународната адвокатска фирма „Freschfields Bruckhaus Deringer“ во Берлин. Пред тоа има работено како научен истражувач на Американскиот универзитет, Правен колеџ на Вашингтон во истоимениот град, потоа, како научен истражувач на Макс Планк институтот за јавно право и Компаративно јавно право во Хајделберг, Германија, како и правен советник во Канцеларијата за правни работи во Секретаријатот на ОН во Њујорк. Д-р Рос се стекнала со титулата доктор на науки по Меѓународни човекови права на Правниот факултетот во Бон, како и со титулата магистер по Меѓународни односи од Флечеровото училиште за право и дипломатија при Универзитетот Тафтс.

Александар Спасеновски, роден 1980 година, магистер по Меѓународна политика, помлад асистент на Правниот факултет „Јустинијан Први“, поранешен стипендист на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и пратеник во Собранието на Република Македонија.

Киро Стојанов е роден на 9 април 1959 година во с. Радово, Струмичко, Р. Македонија. Филозофско-теолошки студии завршил на Папскиот универзитет „Урбаниана“ и докторирал од Канонско право при Папскиот институт за источни науки во Рим. По завршените студии

работи при Бискупскиот ординаријат на Крижевската бискупија во Загреб – Хрватска. Член е на Институтот за источни науки при Теолошкиот факултет во Загреб и парох при Парохијата „Св. пророк Илија“ во с. Радово. На 1 мај 1999 година посветен е за бискуп. После извршувањето на должноста помошен бискуп, сè до февруари 2005, именуван е за Администратор, а од јули 2005 година именуван е за Скопски бискуп и Апостолски егзарх на Скопската бискупија и Апостолскиот егзархат во Македонија. Автор е на повеќе стручни и научни трудови од областа на теолошките науки, меѓу кои и на книгата „Историско-правен развој на Католичката црква од византиско-словенски обред во Македонија“.

Ана Чупеска, родена 1981, пост-дипломец на Меѓународна политика на Правниот факултет „Јустинијан

Први“ во Скопје, демонстратор по предметот Политичка социологија, координатор за прва година на Политички студии и координатор на проектот „Поинаку за политиката“.

Д-р Христијан Шмиц е роден 1959 година во Лимбург на реката Лан, а израснал во Келн. Студирал историја, романистика и педагогија, дипломирал 1985 со полагањето на првиот државен испит за наставник, а докторирал во 1990 година. Од 1990 година работи во Фондацијата „Конрад Аденауер“, прво како раководител на Одделението за обука во Сарбрикен, а после, од 1992 до 2002 година како раководител на Одделот за политичка обука север (Центарот за обука во Ајххолз како и дванаесет регионални одделенија за обука). Од декември 2003 е раководител на Фондацијата „Конрад Аденауер“ во Загреб, која што е одговорна за Хрватска и Словенија.

